

FULL SIZE

S
R
W
R
R
R
R
R
R
R

प्रारम्भ

START

श्रीराष्ट्रीय अभिलेखालय
नेपाल

विषय: आयुर्वेद
पुस्तक नाम: काकचण्डिअरी मतम्
ल. सं. ते ११८
त्रि. सं. ७९
पत्र सं. ५०
आकार २२ १/२ x १ १/२

NATIONAL ARCHIVES
NEPAL

Subject:
Manuscript-Name:
C. No.
S. No.
Folio. No
Size.

Short Title

Kakachandigiri

NEPAL-GERMAN MANUSCRIPT PRESERVATION PROJECT
National Archives, Kathmandu, Nepal.

Manuscript No. 3 - 118

विषय नं.

118

Catalogue (बृहत् संक्षिप्त सूचिपत्रम्) vol. No.

TITLE:

Kakachandigiri

No. of leaves

56

Size in cm

22 1/2 x 8 1/2

Date of filming:

12.11.11

Remarks:

100% Digitized

Reel No.

B 163
3

ने ११८

वि.सं. ७०

११

११

का.चं.
१

श्रीगणेशाय नमः॥ नृणां देवदेवेश महं पृच्छामि शंकरं। स्कंदायाश्च महामाया नृणां चैव विनायकैः
॥ श्रीवक्रतुंडाय नमः॥ ॥ कैलासशिखरासीन उमासाहजगद्गुरुः। योगिन्यष्टकतेनैव गुह्याद्गुह्यतरं प
रं॥ सर्वज्ञानप्रकाशाय सर्वज्ञा सर्वहृदयः॥ एतैः कार्यं कथं देव त्वया सर्वमप्यपरि॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच
॥ कंकाली कालरात्री च काकचंडेश्वरी च। कंकाली कालरात्री च काकचंडेश्वरी मता॥ एवमाद्या
तथा कान्यो योगिनी गणनायकैः॥ नृत्यवाद्यवचोनेदैः सानंदैर्दृष्टचेतसां। ततस्तत्रैरवदेवं योगिनी ग
णवेष्टितं॥ केचित्कृतुवंति सहस्राः केचित्कृतुवंति दृष्टकाः। केचिन्नृत्यंतितस्याग्रे केचिद्वात्यं च कुर्वते। ए
तैस्तु ज्ञानमकैस्तु श्रुर्वितस्तत्रैरवः॥ ॥ श्रीदेव उवाच॥ इष्टानुरैरवदेवं पंचवक्त्रं त्रिलोचनम्॥ सानं

शमः
१

दं विदेशं च वहां जलिरजायत। काकचंडेश्वरी देवी उमा देवी च भैरवी॥ ॥ श्रीभैरव उवाच॥ सार
भूतं यथा देवि महाज्ञानं च निर्भयं। ज्ञानवादात्तु यत्पूर्वं मानवैश्चाल्पसिद्धिदः। न पश्यति इदं ज्ञान स
त्यपादे स गामिनां। वेदानां च वयोर्धेन न सिद्धितेन विद्यते॥ अथ वा संवरा रोहे काकचंडेश्वरी मते
। मुक्तार्थं निविलं देवि सर्वोपाधिविवर्जितं॥ ॥ श्रीकाकचंडेश्वर उवाच॥ कथं काये स्थितो जीवः को
सौ जीवः प्रकीर्तितः। कस्मात्स कुरुते कर्म स्थितः संसारपंजरे॥ जरा व्याधिदरिद्रेण यत्नः संसारबंध
ने। एकेन कर्मनिजं घृते एकेन धवहेन तु। जयशब्दं च माङ्गल्यं एकस्थानेनैकजन्मवः। किं कुर्वीत
मकुर्वन्ति तस्मात्तु बृहिशंकर॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच॥ शृणु त्वं काकचामुण्डे साधकानां हितं प्रिये

का.चं.
२

युष्मादुह्यतरं वाक्यं त्वया पृष्ठं वरानने । कथयामि समासेन काकचंडेश्वरिभृण्ण ॥ यो सा वात्मा परो
निष्ठः मनोदिनिधनेश्वरः ॥ स्वरूपं निर्गुणं वापि सर्वव्यापी निरामयः ॥ अनादिकर्मसंवद्धः कायस्थः
भवतमदा । जीवोपाधिमयं कर्म अज्ञाने संप्रवर्तते ॥ तस्मात्कर्मपुण्येन संसारे सेवते त्वसौ । करो
ति विविधं कर्म संसारे काममोहितः ॥ इदं व्यापायं न जानाति कामजोगेन हेतुना । कृषिवाणिज्यं स
वाच स्वामिविक्रियकारकं । वहते काष्ठमारं च तृणमारानने कदा । कायक्लेशेन कामान् इव्याप
यं करोति सः । कायक्लेशो नरः श्रीमा कुरु कर्माण्यने कदा । आस्यमाणानरा ये च कामार्थी काम
चिन्तकाः ॥ जायन्ते मर्त्यलोके तु दारिद्र्याहतचेतसः ॥ जायन्ते वधिरास्त्रं धा पंगुकुञ्जाश्च खंजकाः ॥

रामः
२

महासंसारबंधेन त्रिगुणेन तु संयुताः । करोति कर्मसंश्रुतं अज्ञानाज्ञानवर्जितः ॥ नासौ मुंचति
संसारं कायस्थः कायवर्जितः । अटते द्यौरसंसारं अन्नश्च घटिका इव ॥ एकं तु कथितं भदे यत्त्व
या परिपृक्तं ॥ किमन्यं पृच्छते भदे तथान्यं कथयाम्यहं ॥ काकचंडेश्वरी शास्त्रं कथितं निश्च
याम्यहं ॥ इति काकचंडेश्वरी मते ॥ ॥ काकचंडेश्वर्युक्ता च ॥ कथयामि महादेव कामजोगप्र
साधनम् । अर्थः संपद्यते येन अक्लेशात्परमेश्वर । तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व प्रसादतः ॥
पादुकापलयोपं च दिव्यस्त्री कामसाधनं । अंजनं इदं शंखं च गुटिका चैव खेचरी ॥ साधकानां
हितदेव नृवरा काशगामिनी ॥ जलुका बंधमित्याह धातुवाटरसायनं । जारणमारणं चैव

का. न.
३

अत्र कस्य च दावतां अर्थोपायं च देवेश बुद्धिमेति पुरातनं । रसकर्मवधादेव सारनूतं वदन्तमे ॥ ॥
महादेव उवाच ॥ भृङ्गत्वं का कचामुंते साधकानां हितं प्रिये ॥ कथयामि समासेन धनं यत्ति द्विषा
धनम् । न द्रव्येण विना सिद्धिं न्नो गताम मेव च ॥ इव हीनामगमर्षे धेत रूपेण संस्थिताः ॥ अटन्नेम
स्य लोके च परोपदवकारकाः ॥ त्वानुपक्षि परोतेषां जीवितस्य मृतस्य च । कालसंयोगरूपेण पांडि
त्यज्ञान संस्थिताः ॥ इव हीनानशोभने प्राणहीना यथा तनुः ॥ कुष्ठिनो प्राणहीनास्तु सूकाभाववि
रात्तथा । न पश्यन्ति मर्त्यलोके स्मिन् दुवार्थमकरध्वजः ॥ तस्यात्मा धय देवेशि रसेन्दुं साधकेश्वरः ॥
तं देविकथयाम्यस्य साधकानां हितं प्रिये ॥ जारणमारणादीनि इव साधनमुत्तमम् ॥ रसानाज

रामः
३

यने सिद्धिं कामार्थं नो गसाधनं ॥ वज्रदं उं सुदं उं च लोहदण्डं तथैव च । एवं च श्रोत्रध्वी त्रीणि रस
स्य मारणे हितं ॥ वज्रदं उं धवजं च लोहदण्डं वटस्य च । सुदं उं वृक्षदं उं च समासात्कीर्तिं तं प्रि
ये ॥ ग्राहयेत्तं समासेन साधको हृष्टचेतसः । तदसंरसं संयुक्तं मे कीदृश्यं विमर्श्येत ॥ अंधमुषां
कृतं ध्यातं रसं च म्रियते क्षणतः । सहस्रवेधी करिष्यामि यदा सिद्धो महारसः ॥ मुषांवाले पयस्त्रे
न पुरा गृह्यमहोषधीः ॥ अंधमुषाधमेष्टु रसवंधश्च यं विधिः ॥ पश्चात्पलसहस्रेषु शुक्लं स
याहयं हृषः ॥ अक्षवर्गद्वितं कृत्वा क्षारवर्गद्वितं कुरु ॥ सूषागर्भेदरेक्षिप्तं धामयेत्तद्विधानले ॥
रसेन्दुं सेपयेत्तत्र तारमेव ति शोभनं ॥ ॥ शतिका कचांश्च श्रीमते प्रथमः पटलः ॥ ॥ अथान्य

का. च.
४

गोक्षनाकारसंशयं. अथवावर्तुलाप्रिये। मुषाबंधमितिख्यातं साधकानां हितं प्रिये।
संप्रवक्ष्यामि मुषाबंधं यथाविधि। मृत्तिकायाहयेत्याज. मृत्तिकायाणां वर्जितां ॥ तुषां नागद्वयं याद्यं
मृत्तिकासंतृतीयकं ॥ एकीकृत्य तु संमर्द्य मुषां तां कारयेत्प्रिये ॥ अथाश्वगजमलं देवि गृहीत्वा सो
धकः प्रिये। दाहयेन्न वसरोहे यावदह्यतां वुजेत् ॥ वासकस्तु पत्राणि वल्मीकमृत्तिकासह ॥
पेषयेज्जलदंडेन येन पिवलकांक्षिणः ॥ अश्वगजमलं देवा पांशुमिश्रं तु मर्दयेत् ॥ कर्तव्यं च अयं
कोष्ठं चक्रतालं च मूषकं वज्रवद्भवते सोऽपि मूषाबंधः प्रकीर्तितः ॥ तेषां च प्रथमं कृत्वा पश्चात्
कर्मसिमारयेत् ॥ ॥ इति मूषाबंधः ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि रसस्य मारणं विधिं। पूर्ववत्प्रोष
धं त्रीणि ग्राहयेद्देवसाधकः ॥ मूषां सलेपयेत्तेन धान्यकर्मसिमारयेत्। रसे तु म्रियते सिपुं

रामः
४

कुरु कर्म यथेष्टया ॥ तारकत्रनिवत्येवं हेमकर्तृशृणु प्रिये। कृत्वा लोहमयं पात्रं तस्योर्ध्वं कां
तजं शुभं। अन्योन्यं बुद्धलं तु कारयेत्साधको त्रयः ॥ अथोयंत्रं तां संधाम्य आयसं तत्र जायेत् ॥
तत्र खलोदरे दत्वा जायते नात्र संशयः। षड्गुणं चायसं तत्र हेमवाष्टगुणं नवेत्। क्षीरवृक्षतथा
जारी त्वंजरी उदरे विग्रहं। ग्राहयेच्च रसं तेषां आयसं तत्र जायेत् ॥ जायेत्तत्र संदेहो द्वयं दृष्ट्वा
यथास्त्रियः ॥ ततो ग्राह्य रसं जारि सर्वं संवेधयेत्ततः ॥ हेमं च जायते तत्र धर्मकामार्थसाधनम् ॥
हेमं तु षड्गुणं देयं पुरा श्रोत्रधमारणं ॥ किमन्यं ह्यसंज्ञे समासात्कथिष्यं मया ॥ अथ वत्तु
र्ध्वपटलः ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि गुटिकाबंधं यथाविधि। अमरत्वं च वरत्वं मीढशीकराणां

का. च.
५

भूवरी ॥ साधयेत्साधको नडे रसेन्दुस्य प्रभावतः ॥ रसेन्दुं जारयेत्प्राज्ञो दंडत्रयसुमर्दितः ॥ दे-
मतारस्तथा च वज्रकांतितथायसं ॥ एकीकृतारसं वापि जायते पूर्ववद्विधिः ॥ लोहपर्व-
हिलोहांश्च जारयेत्तत्परस्परं ॥ वज्रएव हि वज्रांश्च दावयेति परस्परम् ॥ रसोपिरसलोहा-
नि जारयेत्तत्समं यदि ॥ जारिते मारितं दद्याद्गुटिकां कारयेद्यथा ॥ मूषागर्भे दिरेक्षिण्ण धार-
येत्तद्विद्वानले ॥ गुटिका जायते तेन महाज्ञोऽप्युदायिनी ॥ सोमग्न्यजननी सा तु कांतिपुष्टि-
विवर्द्धनी ॥ अमरत्वकरी सा तु साधकानां न संशयः ॥ सोमयेद्दर्शनान्नारी साधकांश्च तथा-
प्रिये ॥ यस्य वक्त्रगता सा तु पण्मासं साधकेश्वरे ॥ क्रियते यस्तु देवेशि जीवो दिडा युयुतत

रामः
५

था ॥ अष्टमे कंस्थिता वक्त्रे गुटिका अमरसुंदरी ॥ अयुतद्वयं संजीवे अगव्याधि विवर्जितः ॥ अष्ट-
द्वयं क्रमेणैव अयुतचत्वारि जीवितं ॥ न निश्चये च शस्त्राणि चक्रवज्रादिमुद्गरैः ॥ पुष्पलग्रं यथा-
भावं जायते साधकेश्वरि ॥ वज्रदंडादिघातेन ताडितो वक्त्रमिर्यदि ॥ न निश्चये तदा सोऽपि मरणा-
यो महाबलः ॥ जायते नात्र संदेहो गुटिकायाः प्रसादतः ॥ साधयेत्साधनाद्देवि काकवंडेश्वरी म-
ते ॥ इत्यमरसुंदरी गुटिका ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि गुटिका त्रैलोक्यसुन्दरी ॥ या वक्त्रस्थि-
ता देवि सोमिता मदविकृता ॥ त्रैलोक्यं भवते येन गगनधर्वशोभिता ॥ दर्शनात्सोमयेन्ना-
री साधकस्य वरानने ॥ कथयामि समासेन गुटिका त्रैलोक्यसुन्दरी ॥ अस्यार्थं कांतिमादाय व-

का. च.
६

जुवेकांतिवैष्मवाः॥ गगनमदनारिसंयुक्तं त्रिलोहं महारसं त्रिदं उमदीयत्वा तु क्षारवर्णाहितं
कुरु॥ जायते तु द्वयं द्रव्यं तप्तत्वा देरक्षिपेत् जायते समभागेन गोलकं कारयेत्प्रिये॥ वज्रमु
षाकं तं धातुं गुटिकां कारयेत्तथा॥ त्रैलोक्यसुन्दरीनाम्ना कामदेवसमो नवेत्॥ इति काकचं उच्यते
रीमते त्रैलोक्यसुन्दरीगुटिका॥ अथान्यसंयुक्तव्यामि गुटिकां त्रैलोक्यमोहनीम् यथा तु मोहिता
लोके नवते वज्रसंस्थिता॥ यस्य वज्रे तु श्रद्धेकं सजीवेद्वयं लक्षकम् श्रद्धे द्वयं प्रमाणं तु वज्रकाये
महाबलः॥ जायते नात्र संदेहो महामदनसंभवः॥ विह्वलामोहितानां यो तरुणो नात्र संशयः॥ सु
षाद्वद्वचनमध्ये स्वेच्छावारीचसाधकः॥ अथान्यसंयुक्तव्यामि गुटिका जायते यथा॥ मातंगीका

रामः
६

कचं जातु गजमदहारीणां तु काककोकिलकं जासा वज्रवज्रात्रिकालिका॥ हयनरमदनास्यातुका
कतुजातथाप्रिये॥ भुकचंचुकनारीणां माकुलं करपुटकेः॥ मातंगीमातंगः सुष्यं काकमितिकाक
जंष्टिका चंडा मितिचांडाली गजमिति गजकुंभिका काकेति पिप्पलिका तु काकेतिकोकोरवयोः
कामेति श्रुतिजं देवि वज्रेति सिद्धुंडिका वज्रुतिकामिति रिका हयनरदनमरीत्या॥ इति काक
चंडालीकामिता॥ काकतुंडेति काकांडी शक्रेति भुकचंचुका उमेति शास्त्रलीका का म-प्रिः
काकमाचिका चिमेति चित्रकंचैव नाडीनमेति नाडिका मदनातकरीदेवि हरिदामिति घोषते
कामितिकछिहल्यातु हमिति हस्तकणिका॥ शृजुलपटीकरुजेया लोहदं उलोहितां भुकं वृहदं

का. च.
७

तीतिश्रधोपुष्पविधीयते देवीसहदेविका। कृतिवक्षगवाङ्किका। ईश्वरीयेश्वर्य्य मदनाशतिमदनफ
ल। रपरेतिरसेश्वेव समासात्कथितोमया। महोषधीगणदेवि मातंगीपुष्पसंयुत॥ मर्हयेत्तुतके
देवि सप्ताहसाधकोत्तम॥ तत्ताम्येनहेमम्यातवज्रा श्रत्ररससमंक्रता मर्हयेत्साधकेश्वर॥ गुटि
काजायतेतत्र मोहिनीभुवनत्रये॥ देवासुरमनुष्याणां नागगंधर्वकिन्नरैः। कामरूपीभवेत्सापि विच
रेद्भुवनत्रये॥ सर्वपापिविनिर्मुक्तो द्विषष्टिवरषाकृतिः॥ वल्लभः सर्वनारीणां सौभाग्यमनुललेनेत
। श्रजेयः सर्वदेवानां वज्रकायोमहाबलः॥ जायतेनात्रसंदेहो काकचंडेश्वरीमते॥ ॥ अथातः सप्र
वक्ष्यामि गुटिकाविजयसुद्धी॥ यस्यावक्त्रस्थिताप्रदे वज्रकायोभवेन्नरः। वज्रात्रकं विलोहं व कात

शमः
७

शायसमेवच॥ चुंबकं चामकंतीक्षां रसेदुंजारयेत्ततः॥ पुरातुश्रोषधत्रीणि तेनकत्वेनमर्हयेत्॥
जारितेमारितेदद्या कृटिकांकारयेत्पिथे॥ पुरातुश्रोषधत्रीणि मुखातलेनलेपयेत्॥ गुटिकांतेनच
ह्वातु धाम्यकर्मसमारभेत्॥ दुर्वी श्रुतंततोघोटं दिव्यकोटिसमप्रभं॥ पूजां कृत्वा मुखे धार्या वज्र
कायोमहाबलः॥ श्रजेयः सर्वशत्रुषु खड्गचक्रादिमुद्गरैः॥ विश्रुतफलकंचैव प्रियमानोनपिथ
ने॥ वज्रदेहोमहावीर्य्यश्चाक्षयोह्यमरत्तथा॥ सर्वरोगविनिर्मुक्तो भवेद्देसाधकेश्वरः॥ दुर्लभः स
र्वनारीणां कामरूपधरोभवेत्। असुराणां जयोभदे श्रजेयोदेवदानवेः॥ इतिशास्त्रपुत्रावाहसि
ह्यतेसाधकेश्वरि॥ त्वयाहंपृच्छताऽर्थहि काकचंडेश्वरीमते॥ ॥ अथान्यांसप्रवक्ष्यामि गुटिकांका

का.व.
८

मनोगिनी॥स्वेचरीनामविख्याता देवगंधर्वपूजिता॥अट्टतिदेवताःसद्यो निरासंवेमहापुरे॥पुष्टका
याःपुत्रावेन स्वेचरत्नमुपागता॥स्वेचरीनेनसापोक्ता समासेनप्रकीर्तिता॥याहयेत्तुतकंधाज त्विस्तो
हैवेष्टितकुरु॥वरुणावृक्षकाष्ठं ध्वसिपेतुसमाहितः॥पुनःशीतोदकेसाध्य रसबंधमयंविधिः
।मुवेक्षिप्रश्रयशीघ्रं उत्पन्नोनावसंशयः॥कामरूपीभवेद्देवि त्रैलोक्यमटतेनरः॥वल्लभःसर्वना
रीणां सुरगंधर्वकिन्नरैः॥सिद्धतेनावसंदेहः काकचंडेश्वरीमते॥॥अथान्यासपुवस्थापि स्वेचरा
काशगामिनी॥दुर्लभःसर्वनारीणां किंपुनर्मानुषायन॥अन्यशास्त्रेषुपायेन मुक्तिस्थानं प्रकल्पयेत्
॥सपिंडमुक्तमित्याहुः काकचंडेश्वरीमते॥साधकानादिनार्थाय पृच्छतेहंतयाप्रिये॥आकाशगमनं

रामः
८

भंडेभवतेसाधकेश्वरः॥हयमारीकालरात्री नरमारीगजमास्त्रिका॥ममारीविष्णुमारीच वाराहीशुभ्रमा
रिका॥माहिषंविष्णुमारीच जलमारीचजाभवेत्॥नामान्येतानिमुस्थानि श्रोषधीनांसमासतः॥हयेति
हयचंडाली काकेतिमृगचंडिका॥गजेतिगजचंडाली नमारीआदित्यप्रक्रिका॥नरमारीचंडिकास्या
गिरिकर्णिकामपिप्रिये॥विष्णुमारीरुद्रजंघा जलमारीदुग्धरुग्धुहः॥वाराहमारीतुहीवशी महि
षमारीतिचंडेतिका॥कर्कोटिकातुविज्ञेया विष्णुमारीचकाकतिका॥जलमारीअग्निकापोक्ता श्रोषधी
नारसंहरेत्॥तत्प्रखलौदरेमर्द संप्राहंसूतकंसहः॥मूषगर्भेदरेक्षिष्य धाम्यकर्मसमारभेत्॥प्रि
यतेनावसंदेहो रसेतुत्तत्क्षणं दुर्व॥मुवेक्षिप्रातुशीघ्रं आकाशक्रमतेक्षणम्॥त्रैलोक्यमटते

का.चं.
२

देवि जगामृत्युविवर्जितः॥ सिद्धतेनात्र संदेहो काकचंडेश्वरीमते॥ आकाशगामिनी गुटिका॥ ॥ अ
ध्यानां संप्रवक्ष्यामि ईदृशीनामखचरी॥ गुटिकासिद्धिदायिका रसेन्दुसर्ववद्रवेत्॥ महिर्तगुटिका
हृत्वा मातंगीपुष्पकैः सह॥ कामरूपी च संमोहे जुरुजोग्य पराक्रम॥ वाह्यी कन्योऽवंचेव वेष्टि
तंगोलकंकुरु॥ पुनस्त्रिलोहचवेष्टितं पूजां कृत्वा विधानतः॥ कृष्णचतुर्दशी रात्रौ महापूजां च का
रयेत्॥ महाफलैश्च संयुक्तं महामासवलिहरेत्॥ कुमारी योगिनी वन्द्यं त्वाचार्यतोषयेद्यदा॥ त्रैर
ववदुकनार्धं मर्चयेत्साधकोत्तमः॥ गंधपुष्पाक्षतैर्हृपैर्वस्त्रालंकारादिभिः॥ नमस्कृत्यादि
तान्मूर्त्तिं त्र्योषधिवापयन्ततः॥ मुखे संक्षिप्य गुटिकां मद्दृश्यो न वने नरः॥ कीडते गुह्यकैः साहं भूत

रामः
२

वेतालशाकिनी॥ वस्त्रराक्षसगुप्तात् कुष्माण्डैः सह कीडते॥ महाबलजयं सर्वं श्रवणयोगिनी गणैः
। श्रुते सर्वद्वीपांश्च त्वच्छन्दगतिगामिनी॥ भुञ्जते विविधं भोगं कामरूपी स्त्रिया सह॥ तथा सौसाधको
जडे कामरूपी महाबलः॥ नष्टकृत्यत्नो नृत्वा कीडते साधकोत्तमः॥ तथा तु भैरवी देवि कीडते गुह्य
कैः सह॥ इति काकचंडेश्वरीमते॥ ॥ श्रीकाकचंडेश्वर्युवाच॥ अहं पुष्कामि देवेश साधकानां हि नाय
वै॥ श्रुत्वा साधनार्थं दिव्यसिद्धिकरं यत्॥ संस्काररहितं कर्म यथा मोक्षकुरुते नरः॥ तत्सर्वं वृ
हि मे देव यदा शक्यं तु वक्ष्यामि॥ ॥ श्रीसर्वज्ञ उवाच॥ शृणु त्वं काकचामुदे साधकानां हि नावहे क
थयामि समासेन रसेन्दुमाराण्यिये॥ शृणु यधीर्यथा पूर्वं धामयेतुरसैः सह॥ कामुकी वज्रुक

का.च.
१०

दाव पदुकंदीपराजिका ॥ कर्कोटी गृध्रपर्णा च काकांडी व्याघ्रपादिका ॥ पंतेस्तु मर्दयेत्सूतं तप्तं त्व
त्वोदरेषु मानं ॥ सप्ताहमस्रवर्गेषु मर्दयेत्सुदृढं प्रिये ॥ जारितं मारितं तत्र मूषागर्भे क्षिपेदुसं
धाम्मानं मृतं भूत्वा संस्काररहितं भवेत् ॥ सहस्रवेधं करोति सिद्धये तु महारसः ॥ तारकत्रीय
दं देवि हेमकंती शृणु प्रिये ॥ कृष्णान्नं कणकपात्रं श्रुत्वेक्षिद्युदिनत्रयम् ॥ श्रुत्वा कसहितं पारद
माणम् ॥ ॥ चतुर्त्यारससंयुक्तं मर्दयेत्तथा विधिः ॥ सप्ताहसाधको हृष्टो मर्दयेत्सूतं कंतेन
नवनीसदृशाकारं श्रुत्वा कंयावदृश्यते ॥ तप्तं त्वोदरे क्षिप्त्वा तनमध्ये रसं क्षिपेत् ॥ रसान्नं कंम
र्दितं क्षिप्त्वा श्रुत्वा हस्तं प्रदाययेत् ॥ आशाया सह तत्सूतं जायते नात्र संशयः ॥ यद्गुणं वायसं नृ

शमः
१०

त्वा हेमचाष्टगुणं भवेत् ॥ मूषागर्भं च संलेप्य धाम्ना कर्म समाश्रयेत् ॥ लांगली चित्रकं चैव वज्रीकं
धारिका सह ॥ क्षीरकंबुकं संयुक्तं मूषालेपं तु कारयेत् ॥ म्रियते तदुसंक्षिप्तं सहस्रवेधं च जायते
॥ हेमतारविधेर्वैव श्रुत्वा कंति तारसः ॥ ॥ श्रुत्वा च संप्रवक्ष्यामि श्रुत्वा कंति यथा विधिः ॥ कृष्ण
न्नं कं वपीतं च ग्राहयेत्साधको त्रयम् ॥ चतुर्त्यारससंयुक्तं मर्दयेत्तथा यत्नतः ॥ वंगमादाय यत्नेन श
रनाले निषेचयेत् ॥ श्रुत्वा कंतेन योर्मध्ये मर्दयेत्साधको त्रयम् ॥ ग्राहयेत्तद्वर्णादेवि शास्यं च वसू
कम् ॥ रंजते नात्र संदेहो कर्म कुर्याद्यथेक्षया ॥ लक्षवेधं तु लिप्त्वा तु प्रकाशा साधके धृतिः ॥ श्र
ुत्वा कंति तु या पुनो दावकं वा श्रुत्वा च ॥ समासेन तु धाम्नेन पतंते विमलादृतः ॥ क्षीरकंबु कि

का. चं. ११ बावूणां शुद्धं सेन भावयेत् ॥ निदग्धावजुदंडेन तदुसंभावितं कुरु ॥ एकैकं संप्रवारं भावयेत्स
 प्ररात्रके ॥ रसाभ्रकं क्षियेत्पुनः ॥ क्षीरि कंदरि कल्कि लेपयेदन्नमभ्रकं ॥ कास्य पात्रे क्षियेत्तत्र वि
 त्तरे साधकोत्तमः ॥ सूर्य्यद्यम्वर्तधाया सप्ताहं साधकोत्तमः ॥ दोवयेत्त्रात्र संदेहो प्रियं दृष्ट्वा यथा
 स्थियः ॥ रससोभाग केकेतु उतिभाग द्वयं प्रिये ॥ अनले धाम्यतां कृत्वा स्थियतेनात्र संशयः ॥ लक्ष
 वेधी नवत्सोपि जायते रसमैरवः ॥ ॥ रसटंक १८ गंधकटंक १८ नवसाद १८ टंक १८ एकत्र करि
 पीहना पुट ६५ दिन २१ कवीहरदतथा सेगतरैका पुट ६२ देम हनकरना रसगंधकेन वसाद
 र जलजत्रपकावना मुडा कीजै सैन मुडा सैन से १२ तेल अलसी का से २ चरु लोहे के वहाव

रामः
११

ना पानि भरना हिंसा चोथी घाली राखना पुनः सैन पावना पाछे अलसी का तेल पावना ह अग्नि देणी पा
 नि घडे १०० अठ्ठावना पानित तावना चरु विचे पाकि मोन घरा विली च एह मेण वटके दुध मासिका
 नीये पाछे ताते पानि माहि गोला वाहिये पुहर १२ उपरात्रि गाला आया सिरा घना ॥ इति मे मुडा ॥ ता
 वा आधारु पा आधा एकत्र गालिये पत्र कि ज ३ कर कर ती १ लेपिये अगार मध्ये भावना हे मु अलं गुरो
 ३ ॥ इति मुडा ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि यथा संजायते इति ॥ याहयेदन्नकपात्रः श्वेतं चाकृत्समेव
 च ॥ पुरा संस्कारं संयुक्तं कर्त्तव्यं साधकेश्वरि ॥ यथासंविचणी कंधारी कंचुकी वजुदंडयोः ॥ वजु
 कदा कंधीरेण प्रघाटकं सटंकणं ॥ क्षारत्रय समायुक्तं लवणं च समन्वितम् ॥ एकीकृत्वा तु क

का. च.
१२

लंकते शुभ्रपत्राणिलेपयेत् ॥ मुखगर्भेदरेक्षिष्य धामयेत्स्वदिग्नले ॥ डवतेनात्रसंदेहः काम
शक्तिर्यथास्थियः ॥ लक्षवेधकरः सोपि भवत्येव न संशयः ॥ ३३ ॥ इति काकचंडेश्वरीमते निखिलसा
रं ॥ ॥ अथान्यसंप्रवक्ष्यामि शुभ्रस्य कालिकापदं ॥ शुभ्रमध्ये स्थितं हेम न जानाति हि साधकः
॥ शुभ्रवर्गदत्तं शुभ्रं क्षारवर्गदत्तं कुरु ॥ संधवेरक्तद्वयैश्च मर्दयेदुत्तुपत्रकं ॥ आरण्यमुत्तु
लं गच्छ पुष्ट्या त्रिसाधकः ॥ कालिकारहितं तेन संप्रवारणिमैरवि ॥ तं शुभ्रं तारके दत्त्वा निर्दहे
त्यियहेमयो ॥ भवते तेन सर्वाणि सर्वदोषविवर्जितः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि शुभ्रस्य कालिका
पदम् ॥ शुभ्रमध्ये तु यद्देम आकषयति साधकः ॥ गंधकेन दत्तं कृत्वा नागेन शोधनं ततः ॥ सप्त

रामः
१२

वारं दत्तं कृत्वा संप्रवारं च शोधयेत् ॥ अतसीपुष्पसंकाशं जायते नात्र संशयः ॥ समभागं समं स
तं कारयेत्साधकस्तथा ॥ धाम्यमानं हिमित्युक्तं सयते राजप्रेरवः ॥ चंडार्कजावभागतु हेमं च जा
यते क्वच ॥ इति काकचंडेश्वरीमते ॥ ॥ अथान्यसंप्रवक्ष्यामि तारकर्तारमेव हि ॥ कार्यं च जायते पुसा
कर्मकार्यार्थसाधकम् ॥ अकोटकृत्वा बीजानि ग्राहयेत्साधको त्रिमः ॥ तैलं संग्राहयेत्तस्मात्पंचताल
कसंयुतं ॥ द्विगुलस्य दत्तं क्षारं मृतवंगं निषेवयेत् ॥ त्रियते नात्र संदेहः स प्राहात क्षीरसंयुतः ॥ मृत
वंगंतो गृह्य तारसंप्रगुणं भवेत् ॥ पृष्टं च कारयेत्तेन चतुर्थं शोणगोलकं ॥ सप्तमये द्वजुकदेन पृष्टि
का उन्नमा भवेत् ॥ शतवेधं प्रवर्तेत जायते तारमुत्तमं ॥ साधयेद्दर्मकामार्थं अल्पसर्वाः र्थसाधनं

१२

का.व.
१३

द्व्यहीनोपि सिद्धो तच्चण्डिकावदमुन्नमं॥ तालकस्य च सत्त्वं मृतवंगंतथा न वेत्॥ मृतस्योपा
सत्त्वं यथा षोडशसत्कृते॥ तंवंगं रससमं जायते शुद्धवेधशतांशके॥ तारकत्रनिवत्त्वं हेमकृती
शृणुयिष्ये॥ शृङ्गनस्य त्वचोयाह्या पंचांगवासकस्य च॥ दह्यते क्रियते न स गजो युष्मत्वं क्षिपेत्॥ न
गनिधायते तत्र सप्ताहं साधकोत्तमः॥ सप्तवारं युतं तं जायते वज्रसन्निभं॥ नागकृष्यविधिः॥ श्रुथा
च संप्रवक्ष्यामि नागानां रजनं तथा॥ हेमकं सद्दृशं नागं भवत्येव न संशयः॥ रसचकं गुणी वैवशाकं
कूपलिकं तथा॥ बुद्धा बुद्धरसं याह्यं नागत्रनिषेचयेत्॥ शतांशवेधसहेमं मातृकावसं परं॥
मारयेत् पुनर्वागं शाकं कोपलिको सह॥ हेमं तु जायते तेन सर्वदोषहरं परं॥ नागस्य रजनं त्वातं

रामः
१३

वंगस्य मारणं तथा॥ यदा त्वं पृच्छसे न दे तथान्यं कथयान्यहं॥ जायते त्वत्समोक्षं तु कुरु कर्माण्यने
केवा॥ तप्तस्त्वोदरे क्षिप्त्वा रसं तत्र निधापयेत्॥ श्रुथोयं वंगतो वद्विर्धमयेन्मधुरानले॥ महाकांतिततो
जायते सत्त्वं साधकोत्तमः॥ तदहं जारयेद्देमं यत्प्राप्ता तत्र क्रमेणात्तु॥ पुरा श्रोतव्यं संप्रयुक्तं सतः संमर्दये
त्प्रिये॥ गर्जतं जायते तत्र यत्प्राप्ता दयसंप्रिये॥ याह्ये तं समासेन रसेन साधकेश्वरि॥ मूषाया गर्भले
पत्तु पुरादुत्रयेणात्तु॥ श्रुथं मूषाकृतधार्तं म्रियते सौमहारसः॥ लक्षवेधी भवेत्सो हि धर्मकामाः
र्थसाधनम्॥ ऐश्वर्यं गुणसंपन्नं भवते साधकेश्वरि॥ इतिका कचं देध्वरी मते जारणपटले॥ ॥ देह
रक्षणविचारः॥ श्रुथान्यं शृणु देवेशि श्रमस्त्वं यथा न वेत्॥ लक्षकोटिगुणैश्चर्यं राजमोगतुत्वा नि

का.च.
१४

चा॥ निरुथापि उपातेन जायते तक्षणाद्भवं॥ कथयामि च ते देवि पिंडस्थलक्षणानि च॥ रसेन गुह्यं
येत्याज्ञो दं उत्रयसुमर्हितं॥ शाल्मली उदरे धार्य मवृकं मे तु सुंदरि॥ यदा सोमं जने कृत्स्नं
महारसम्॥ षण्मासं जितो येन वज्रकायो भवेन्नरः॥ अष्टमेकं प्रयोगं तु अयुनेकं स जीवति॥ अ
ष्टमं प्रयोगेन प्रक्षयेत्तं महारसं॥ अयुतं द्वयं संजीवे त्रिरुपद्वयं देहि नः॥ रसेन प्रक्षयेद्यावत्
सीराशीः कामवर्जितः॥ अक्षयोरजरश्चैव वली पलितवर्जितः॥ स भवेन्नात्र संदेहः काकचं उ
श्वरी मते॥ पुनरन्यं प्रवक्ष्यामि अमरं साधकेश्वरि॥ अत्र कंकाति लोहश्च रसेनो गंधकस्तथा॥
त्रिदंडं मर्दयेत्तुर्ध्वं मासमेकं हिसुन्दरि॥ रसेन गंधकं क्षिप्य अष्टमेकं तु प्रक्षयेत्॥ यदा वृक्षं भ

रामः
१४

वेकृत्स्नं याहयेत्तं महारसं॥ पूजां कृत्वा समासेन प्रक्षयेत्तं महारसं॥ षण्मासं प्रयोगेन जीवेत्तु अयु
तत्रयम्॥ जरारोगविनिर्मुक्तो वज्रकायो महाबलः॥ इति शाल्मली कल्पः॥ ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि अ
मरं त्वं भवेन्नरः॥ महाकांतिं समोयाति अत्र कं जनेते सह॥ मर्दितं कल्कते नैव त्रिदण्डं पूर्ववद्विधिः॥
बुधदं उदरे धार्य अष्टमेकं हिसुन्दरि॥ अष्टाने भवते बुधः त्रिदंडं सुसाधकः॥ संशयं वप्रयत्नेन भ
जेत्तं पूर्ववद्विधिः॥ षण्मासं जितो येन स्वर्गस्याप्यंतरं स्थितः॥ सीरादारी सदा बुधः लक्षवर्षी स जी
वति॥ महाकायो महावीर्यो बुधतुल्य पराक्रमः॥ जायते नात्र संदेहो द्विषष्टि वार्षिका कृतिः॥ इति
पलाशबुधवृक्षः॥ ॥ पुनरन्योत्तरं कर्म जायते बुधविंदति॥ अमरं त्वं साधकानां लक्षवर्षाणि सुंद

का.च.
१५

शिगंधकं वृक्षं वीजं तु कद्रुतुं वीसु पारदं ॥ मर्दयेत्तं सुहीतो ये आयसंतु समाहितः ॥ अद्वेते कसदं शे
हिनवते साधकश्चरि ॥ पूजां कृत्वा तु संग्राह्यं वर्षमेकं तु प्रक्षयेत् ॥ कामवर्जितं क्षीराणि वज्रकायोक्ष
यो भवेत् ॥ इति वृक्षदंडसंघदाय ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि यथा सिद्धांतसाधकाः ॥ भोगश्च भजते
देवि मर्त्यलोकेषु साधकः ॥ अथ तृतामसं विधिः ॥ अन्नकं कांतिलोहं च सूतकं च विमर्दये
त् ॥ वज्रतोयेन संमर्दयेत् ॥ तत्प्रवृत्तौ दरेष्विवे ॥ धान्यराशिस्थितं मद्ये वर्षमेकं च धारयेत् ॥ अद्वेते जा
यते सूतो न स्मीहीतो न मंशयः ॥ अगंतुरक्तिकाया तु प्रक्षयेत्तं महारसं ॥ अद्वेते कं प्रयोगेन द्विषष्ट
वार्षिका कृतिः ॥ अक्षयश्चाजयश्चैव कामरूपी महावत् ॥ स्वच्छं हृगमनः सोहि जायते नाऽऽसं

रामः
१५

शयः ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि साधकस्य हितावहं ॥ पिंडुपातेन ये जीता ये चान्ये प्रयत्नक्रमात् ॥ ते
षष्टिं महावीर्यं काकचंडेश्वरी मते ॥ वाककोटि तैलमादाय निवृत्तयि च पारदं पारदं मर्दयेत्तं वस
प्राह साधकश्चरि ॥ म्रियते तदसंक्षिप्तं न त्वपानेन योजयेत् ॥ अयं गकार्येनेन घण्टासाधुवरा नने ॥
अक्षयो अजरश्चैव जरारोगविचर्जितः ॥ महाकायो महावीर्यो द्विषष्टि वार्षिका कृतिः ॥ इति कर्कोटी
कल्पः ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि प्रक्षयेत्तु साधकः ॥ क्षीराज्यमधुसंयुक्तं ककोटी वीजपूरयोः ॥
प्रक्षयेत्तु घण्टासं क्षीराशी कामवर्जितः ॥ वली पलितनिर्मृक्तो अद्वेते कद्विरष्टयोः ॥ ककोटी वी
जमादाय सूक्ष्मवृणांतु कारयेत् ॥ प्रक्षयेत्तु मधुसंयुक्तं क्षीराशी वर्जिते न्हियः ॥ अद्वेते कस्य प्रयोगेन म

का.व.
१६

हाकायोमहावलः॥ अटते सर्वद्वीपानि काकायुर्मवतेनरः॥ अथवातस्य बीजानि भक्षयेत् घृतसंयुतं
॥ अट्टद्वयप्रयोगेन काकद्वयसजीवति॥ तस्य बीजं रसगंधं चृंगराजेन मर्दयेत्॥ जीवकस्योदरे स्थाप्य
अट्टमेकं समाहितः॥ अट्टे गृह्ययत्नेन एकांते विधिवत् स्थितः॥ शीततापविनिर्मुक्तो वर्षमेकं वसेत्
दि॥ माक्षिकेण समायुक्तं क्षीराशीविजितेन्द्रियः॥ स जीवेत् काकचत्वारि च उवाताहतोऽपि वा॥ अट्टे
सर्वद्वीपांश्च कामरूपी महावलः॥ अजेयः सर्वभूतानां वज्रकायो महावलः॥ असते काकजं द्याश्च सा
कांडी च महोषधी॥ तस्यां ते वक्ष्ये कालो जीवते काकपक्षिणां॥ काकांडी काकसंकाशः काकसाका
शलोचना॥ भक्षयेद्यत्नुमानुषो काकायुर्मवते तु सः॥ ॥ इति काकजं द्याकल्पः॥ ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि

रामः
१६

गुह्यानां च महोषधीः यथातुल्यं ते देवि साधकानां हितावहं॥ कामिकाकांकांडी तु कामुंदी काकमा
चिका॥ गंडी मिति गंडिशी च कामितिका च मानयोः॥ कामितिकर्कोटा च समितिसंमरी जवतः॥ कामि
तिल्या च कामिति पिपली जवा॥ कामितिकं गुल्ये च कामिति चृंगराजकां कामितिकलुजा च कामितिक
दुतुविनी॥ कालो मितिलोहित च विमिति च विनिर्मला॥ नामिता ये च प्रोक्ता च मितिका मितिका तथा
॥ इति संकेतवक्ष्यामि साधकानां हितावहं॥ कथयामि समासेन साधकासिद्धिदायकं॥ एते तु मर्दये
त्सूतं गंधकेन समन्वितं॥ भक्षयेदाज्ञते युक्तं षण्मासात्साधकोन्नमः॥ जितेन्द्रियोऽपि क्षीराशी अयु
ते कंसजीवति॥ ॥ कणुणी तैलेन पारदभक्षणविधिः॥ गंधकरं समं युक्तं कणुणी तैलेन संयुतं॥ मास

का.व.
१७

मेकप्रयोगेन श्रवमेकं तु नक्षयेत् ॥ क्षीराशीबुधचारी च लक्षायुत्वं न विद्यति ॥ नवते साधको नडे
वज्रकायो न सशयः ॥ स्वच्छंदगतिमानंदी रसेंदत्यप्रभावतः ॥ काकचंडेश्वरी शास्त्रे साधकैः सिद्धिद
यकैः ॥ इति रसकंगुंधककगुणीतैले ॥ ॥ अथातः सप्रवक्ष्यामि श्रमरत्नसाधको भवेत् ॥ रसगंध
कसामेकं कंगुणीतैले मर्दयेत् ॥ बीजतृक्षोदरे स्थाप्य श्रवमेकं प्रयत्नतः ॥ पूजां कृत्वा ततो नक्ष
त्राक्षी करसमं युतम् ॥ अशने वर्षमेकं तु क्षीराक्षी कामवर्जितः ॥ द्विरष्टवार्षिको जीवे कामरू
पी महाबलः ॥ अनंतरं प्रयोगानि युद्धाद्भुत्यतरं भवेत् ॥ हरीतकीबुधकल्पः महाकांतिसपारदं
॥ एकत्र मर्दनं कृत्वा कंगुणी सह मर्दयेत् ॥ वज्रतोयेन संमर्द्य तप्तस्त्रोदरे द्रिये ॥ वायुशसतुम

रामः
१७

धंतु वर्षमेकं द्विद्वारयेत् ॥ अथांते जायते तूतो न समं चूतो द्विजायते ॥ नागैः करं क्रिकायाः स्यात् न
क्षयेत् महारसम् ॥ श्रवमेकप्रयोगेन द्विरष्टवार्षिका कृतिः ॥ अक्षयो अजयश्चैव कामरूपी म
हाबलः ॥ स्वच्छंदगमनः सोहि जायते नात्र संशयः ॥ इति हरीतकीबुधकल्पः ॥ ॥ अथान्यानि प्र
योगानि रसस्य मारणांतथा ॥ साधकानां हितार्थाय यथा सर्वज्ञप्रापितम् ॥ यादयेतरसेन्दुहिप्रो
टलीसूत्रवेष्टितं ॥ स्वतारीकद्वरे क्षिप्य दीर्घडोले प्रयोजितम् ॥ त्वानवकारयेद्भावः त्वावर्जं शाद
सौरसः ॥ शंखपुष्पातुलेपातु सिद्धे न केचिद्वारके ॥ मृत्तिकां पुनः लेपयेत् ॥ धाम्यकर्म समायोगं
मृदुस्वतंतं दुच्यते ॥ शतांशं वेधयेद्भुधे धर्मकामार्थसिद्धिदम् ॥ पुराग्रो यधसंयोगा न प्रसखे

का.च.
१८

क्षिपेदसम् ॥ कृत्वा न जायते तत्र आशाया शङ्कतं कुरु ॥ जायते मासमेकं तु कुरु कर्म यथेष्टया । सह
स्वबंधकं सोपि जायते नात्र सशयः ॥ इति पोटलीपाकरसेन्दुः ॥ ॥ अथ जलुका विधिः ॥ अतः परं
साधकार्थाय कामसिद्धिर्यथा भवेत् ॥ जलुका जायते नडे दुर्लभा नुवनत्रये ॥ अथ वा डालिका
कंदं रसं तेनैव मर्दयेत् ॥ स्वनारी कंदरे क्षिप्य धाम्यकर्म तथा कुरु ॥ पुनस्तु मर्दनं कृत्वा श्लेषां
नकरसेन तु ॥ तप्तत्वोदरे क्षिप्य मासमेकं समाहितः ॥ जलुका जायते तत्र महान्डप्रदायि
नी ॥ क्षोभयेत्सर्वनारीणां महासौभाग्यवर्द्धनी ॥ कामार्थी साधको यश्च क्षोभयेत्स्त्रीसहस्रकं
॥ महामदनेश्वरी नाम्ना क्षोभयेद्नुवनत्रयम् ॥ विदारी कंदमादाय वेरकंदरसं युतम् ॥ मर्दये

रामः
१८

स्तूतकं तेन मासमेकं विचक्षणः ॥ श्वेतव्यालोदरे क्षिप्य जलुका दावणं तथा ॥ कामभोगमहायुक्तं
दावणं नुवनत्रयम् ॥ अथ वा जलुकानां तु संक्षेपात्साधकः प्रभो ॥ हयमारी कंदमादाय स्तूतकं मर्द
येत्ततः ॥ गोनसर्पादरे क्षिप्य जलुका बंधजायते ॥ महाकामेश्वरी नाम्ना सर्वकामप्रसाधिनी ॥ अ
थान्या तु जलुकां साधयेत्साधकेश्वरि ॥ गजवांडालिकादंडैः स्तूतं संमर्दयेत्सुन्दरि ॥ सप्ताहेन महा
देवि साधयेत्कामहेतुना ॥ कामेश्वरी नाम विख्याता साधकानां हितावहा ॥ काकाडी कंदमादाया
श्चमारी कंदसंयुता ॥ वृंगमारी कंदसहिता स्तूतकं मर्दनं कुरु ॥ चित्रव्यालोदरे क्षिप्य कामार्थ
जायते रसः ॥ कामेश्वरी त्रिययेश्च क्षोभयेत्साधकोत्तमः ॥ ॥ अथान्या प्रोच्यते नडे जलुकामद

का.व.
१२

शविणी॥ यथातुडावयेनारी साधकं तौखदायिनी॥ ग्राहयेत्करवीरं च नरकं दीहयमारिका॥
स्वमारीरससमर्द्ध सधैकं तु न संशयः॥ पीतव्यालोदरेक्षिद्य जलुकाकामजोगिनी॥ सुखदंताश्रु
साधकानां संक्षेपात्कथितं मया॥ ॥ इति काकचण्डेश्वरी मते जलुकाकल्पः॥ ॥ अथान्यासप्रव
रूपामि साधकानां हितावहं॥ शृणु त्वं देवदेवेशि साधकं सिद्धिदायकं॥ भ्रमते नृनले देवि वि
चरे देवकन्यका॥ ददाति साधकं सिद्धिं यद्दीरावीरं दिते॥ आषाढ कृत्स्नश्रुत्या गुरुवारो यदा
भवेत्॥ स्वातिनक्षत्रयोगेन देवकन्याभिगच्छति॥ सर्वविचरयेद्यस्मि साधकं सिद्धिदायका॥ यथा
स्त्रिवमरैः सर्वैः श्रावणमासि देवेशि कृत्वा याचतुर्दशी॥ गुरुवारे पुण्ययोगे कन्या निर्गच्छते

रामः
१२

दा॥ यथा स्त्रिवमरैः सर्वैः कीडंति सर्वदायकैः॥ आद्यपदेशयोगानां कृत्वा यत्ने चतुर्दशी॥ बृहस्पति
भवेद्दारे द्वयफलानुगच्छथो॥ संयोगो भवते यस्तु कन्याविवरनिर्गता॥ आश्विने मासि योगेन कृ
त्वा याचतुर्दशी॥ पुष्यनक्षत्रसंयुक्ता गुरुवारो विधीयते॥ विचरेषु च या कन्या सर्वस्थानेषु पु
जिता॥ कार्तिके शुभमावास्या गुरुवारेण संयुता॥ स्वातोमन्त्रे समायाति विचरेषु च सर्वसु॥ निर्ग
ता सिद्धियोगेन मार्गशिरसि पूर्णाया बृहस्पति सुषुमेव च॥ मृगशिरश्च योगेन द्वारे विवरमनायि
का॥ रहस्यचरते वर्षा साधकं सिद्धि साधयो॥ पौषमासे शुक्लपक्षे धृतिपु गुरुवासरे॥ मूलन
क्षत्रसंयोगे देवकन्या च दृश्यते॥ माघशुक्ल चतुर्दश्यां गुरुवारेण संयुता॥ मूलनक्षत्रमहितं

का.च.
२०

सर्वकन्याविनिर्गता ॥ फाल्गुणोक्तसप्तमस्तु तिथितुस्माचतुर्दशी ॥ बृहस्पति तथा धारे पुष्ट्य न
क्षत्रसंयुता ॥ कन्याचक्रीउत्तरे तत्र विवरे च संस्थिता ॥ वैत्रमासं शुक्लपक्षे चतुर्दशीं बृहस्पते ॥ म
लनक्षत्रसंयोगा सर्वविवरोद्धतं ॥ एतत्सिद्धियोगानि विवरे पुष्टतिष्ठति ॥ क्रीउत्तरे देवकन्या
श्रे साधकैः सिद्धिदायकैः ॥ इति काकचं देवरी मते विवरे पटले ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि शो
लोदकविधिर्यथा ॥ दुर्लभसाधकानां च सिद्धियोगं च दुर्लभं ॥ उदकं वज्रविज्ञेयं दिव्यसिद्धि
रपरम् ॥ क्षणवेधीश्वरो रात्रं सप्ताहपक्षवेधकं ॥ मासं च घण्टासं च संवत्सरवेधकं ॥ एतानि शो
लोदकानि सच्चित्तु समतुल्यता ॥ तस्यायं तु गुणावस्थे येन येनानि साधकं ॥ वेष्टकं च परित्यक्ता

रामः
२०

वेधकान्तुपयोजयेत् ॥ हिंयुलं हरितालं च गंधकं च मनःशिला ॥ एतेषां गंधमासारो पकरोति च
वेधकं ॥ शोलोदकं कथ्यते मदे क्षीरे वाष्टुगुणेन तु तत्रुक्षीरं विशेषतः पिवते साधके धृष्टि ॥ एक
विंशतिरात्रेण क्षणेन वज्रसाधकः ॥ मुराद्विष्टवर्षका कामरूपी न संप्रवः ॥ शोलोदकं गृहीत्वा
कुलत्थेन सह काथयेत् ॥ तेन काथयेत् च दत्त्वा वाष्टुगुणं तथा ॥ गुडगुडं मधुसहै र्यथाहारं
च सहेया ॥ सन्नायुकं न विद्याति नात्र काव्या विचारणा ॥ शोलोदकं गृहीत्वा त्रिफलासह प्रक्षये
त् ॥ षोडशभागं विशेषतः तैलं च सह पाचयेत् ॥ गुडतैलेनाभ्यर्गं कुर्यात्त्रिंशत्क्षणं ततः ॥ ततो
वलीयलितनश्यति सर्वकुष्ठविवर्जितं ॥ दिव्यदेहो यथा देवो जायते साधकस्य च ॥ इति शो

का.व.
२१

लोदकपारदप्रक्षणां ॥ मासैकं मासमृतं च हस्तेन शतमुहयेत् ॥ निष्टपिष्टो भवेत्जीवैः पुनर्जी-
वा यतदसं ॥ तप्तस्यो मासमेकं जरा मृत्युविवर्जितं ॥ नाशनं ॥ अथवा तप्तसमाय कर्षणमा-
षहमेकमा ॥ गुटिकाकारयेन्नेन मुखे सिप्ता दृशी भवेत् ॥ घडागं च हरेद्वयं जीवे चंडा कर्तारकं
अथ वारस कर्षकं तत्क्षणं न तु मुहयेत् ॥ इगुडी फल मध्ये तु शैलोदक मध्य मं कुरु ॥ कालेन
त्रिगुणं चैव काठिन्यं तस्य जायते ॥ घणमासेन मुखं धार्यं वज्रकायो भवेन्नरः ॥ वसनाग युतेषा
णो दिव्यं सहस्रं मोदते ॥ ततोदके पिवेद्याम तत्क्षीरं हर्दये न पायसं ॥ मासैकं तु प्रयोगेन सहस्रा-
युर्भवन्नरः ॥ ततोदकं गृहीत्वा तु हरीतकी सहकाथयेत् ॥ घृतेन मधुना लेह्यं मिधभाउनेन स्या

रामः
२१

पयेत् ॥ सप्तैकं भूमिमध्यस्थं एकैकं नक्षत्रे त्पुनः ॥ वली पलित निम्बुक्तो जीवे द्वर्षशत द्वयं ॥ तेनो-
दकेन मुहयेत् ॥ अत्र कक्षाथ कारयेत् ॥ सप्तरात्र पुटं पाकं परित जायते रसं ॥ कुरुते मासमेकं हि
वली पलित हत भवेत् ॥ अथ शैलोदकं मर्शं घृतेन सह लेहयेत् ॥ मासैकेन प्रयोगेन जरा मृत्यु-
र्विनिशपति ॥ शैलोदकं कुलत्थेन काथं कृत्वा पुनः क्षयेत् ॥ घृतं च मधुना सहितं लेह्यं च पिवते
सदा ॥ मासैकं च प्रयोगेन वली पलित वर्जितः ॥ महाकायो महावीर्यः सहस्रायुः स जीवति ॥ अ-
थ वा किं वदन्ते विधानं न्याय योजिभिः ॥ दिव्य देहश्च श्वैव आयुर्वर्द्धयते सदा ॥ कुष्मांडा निच-
मशानि फलानि यानि कानि च ॥ लोहानि सिंथ शैलेषु प्रभृतं नक्षमेव च ॥ सीरं चो ज्यं च जीर्णं ते

का.चं.
२२

वज्रकायो भवेन्नरः॥ सर्वज्ञो दिव्यदेहश्च श्रुतायुर्न विद्यति॥ प्रक्षयेत शालिषष्ठे च तृषाचरे
यतः॥ परिहारं प्रयोमयोः वर्षेण कल्पायुश्च भवते भवते साधके ध्वरः॥ इंगुडी न तु बीजानि शैले
भूतजले स्थितम्॥ तेनैव प्रतिपाद्येन वंगत्तं प्रकरोति च॥ पारदेन च संयुक्तं पानीयविषनाशनम्
॥ रसोपरि स सहितं सज्जमेन वेष्टितं॥ कुंडमधो प्रक्षिपेत् यावत्तु कठिनं भवेत्॥ सहस्रं शोच
लोहानि वेधंतु केन कं भवेत्॥ गुडस्य तु फलं ग्राह्यं कर्षश्चैव रसस्य च॥ तेनोदकेन मर्शितुं कांक्ष्य
पात्रे निधाययेत्॥ तस्मिन्तु कुंडे निक्षिप्तं कठिनं तु यत्नं भवेत्॥ तमुत्खेन च धात्र्यं सर्वरोगाप
हारकं॥ दशनागायुतप्राणा वज्रकायस्तु योजयेत्॥ उदरे तु चिरं कालं ध्रुमे साधेन संशयः॥ शु

रामः
२२

थ संलोहकं ग्राह्यं मेघधृंगे निधारयेत्॥ अथ रत्ने परंतु चूर्णं भवति शोभनं॥ तेन नागशतांशेन
निर्वीजं केन कं भवेत्॥ विष्णुनारायितापृथ्वी श्रुक्ता तोदरे तेषु रा॥ प्रारेण कुंदते यत्तु वेदं पश्यति
वर्त्तनम्॥ शैलोदकमिति ज्ञेयं विष्णुखेदं तथा भवेत्॥ द्युतं प्रकृतं शरीरस्तु नित्यं व्यायामतत्परः॥ म
हिनश्च युक्तं त्र्यं शैलोदकरसायने॥ अजरो श्रमश्चैव वज्रकायो महाबलः॥ इति काकचंडेश्वरी
मते शैलोदकपटलः॥ ॥ श्रीदेवुवाच॥ कैलासशिखरे स्म्य देवदेव जगद्गुरु॥ पृच्छामि च मह
देवं कल्पवृत्तलके स्थितं॥ साधकानां हितार्थाय मृत्युदारिद्र्यानाशनम्॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच॥ सा
धुसाधु महाभागे यत्तया परिपृच्छते॥ साधकानां हितार्थाय दुर्लभं कथ्यते मया॥ सास्त्रिन्दुलभो ये

का. चं.
२३

न तालकं च वरानने ॥ ततः पश्चाद्दशरोहे पेषयेत्तुलैः सह ॥ षष्टिकापृष्टसहितं गोलकं कम्पये
त्युनः ॥ प्रक्षिप्योदकमध्येन ततः समशीतं जायते ॥ शोधितं सूर्यतापेन पूजां कृत्वा विचूर्णितं भ
क्षितं मधुसर्पिर्भा सप्तरात्रं समाहितः ॥ उदयादित्यवर्णाभिः स्वरूपः प्रियदर्शनः ॥ खेचरत्वमवा
प्नोति महाबलपराक्रमः ॥ द्वितीये सप्तके देवि पतन्ति शशि मूर्द्धजाः ॥ त्वचा दंतानि सर्वान्ते नखा
श्चैव न संशयः ॥ तृतीये सप्तके देवि केशाश्च मर्मसन्निभम् ॥ तप्तकाश्च नववर्णाभिः द्विरष्टवर्षका कृ
तिः ॥ शंखकुन्देन्दुपुष्पैश्च नखांगकुलिसन्निभाः ॥ नवनागवलोद्भूत्वा जीवेच्छं डार्कतारकं ॥ ॥
पुनरन्येष्ववस्थामि तालकस्य भुजाविधिः ॥ तालकं गृह्यते देवि मर्हयेत्तेन सूतकम् ॥ नक्षये

शमः
२३

त्युत्पदं देवि मासैकं च दिने दिने ॥ यावत्कर्षप्रमाणं तु दिनमासैकविंशतिं ॥ अष्टादशैककुश
नि उत्पन्नानि च नाशयेत् ॥ उदयादित्यसंकाशं जायते सिद्धिकेश्वरि ॥ प्राप्यते सिद्धियोगं तु लभ
ते सिद्धिमुन्नमं ॥ वलीयलितनिर्मुक्तो द्विरष्टवर्षका कृतिः ॥ नवनागवलोद्भूत्वा जीवेच्छं डार्क
तारकं ॥ जलकाष्टवसंगृह्य कृत्वा वापि समुद्रुकं ॥ तेन घृतेन संशोध्य तालकं निखलेन तु ॥ आ
षाढमासयोपव यावत्कार्तिकपूर्णिमा ॥ पुष्करांते स्थिते मध्ये उद्धरेत्तं भुजे दिने ॥ मर्हयेत्ते
न सूतं च माषैकं नक्षयेन्न तु ॥ यात रुन्धाय मेधावी सप्ताहं च दिने दिने ॥ द्वितीये सप्तके चैव
केशाश्च मर्मसन्निभाः ॥ सोमराग्यारोग्यश्रीमांश्च नारी हृदयनन्दनः ॥ मासमेकप्रयोगेन अमरैः

का.च.
२४

सहक्रीडति॥ वृक्षवृक्षकाष्ठेन एवं कृत्वा प्रयत्नतः॥ तालकं रससंयुक्तं धात्री सह निषेजये
त्॥ महिषी पुरीषवेद्यं तत्वे ह्यनवप्रियते॥ दिनानामेकविंशच्च शोधितया वज्रायते॥ भक्ष
येत्तं रससिद्धं बृहस्पतिसमो भवेत्॥ नानाशास्त्रार्थसंवादी श्रवणो सर्वभूतले॥ तालकं पा
रदेवैव एकीकृत्वा तु मर्दयेत्॥ तालमूली रसं चैव मर्दयेदुससंयुतं॥ जम्बीरकाष्ठैः सम
र्थं लोहस्य भाजनं कुरु॥ तं तालकं गृहीत्वा तु क्षिपेज्जंवीर्यदूरकैः॥ महिषी स्थाने च देष्टव्यं
पविर्निर्गन्धतां बुजेत्॥ पुनः पारदसंयुक्तो मातुलिंगेन पाचयेत्॥ तांबूलपत्रसहितं मा
षकं चैव नक्षयेत्॥ मासमेकप्रयोगेन इष्टसिद्धिर्भविष्यति॥ रंजने सर्वलोहानि पुटपाके

रामः
२४

नकांचनं॥ ॥ इति काकचं डेष्टरी मते तालककल्पं समाप्तम्॥ ॥ हरितालसत्त्वपातनः॥
रसंच तालकं चैव लोहपात्रेण मर्दयेत्॥ बीजपूरकमद्येत्॥ महिषी गोमयेन कृदायेत्॥ तांबूल
पत्रमद्येत्॥ माषमेकं तु नक्षयेत्॥ मासमेकप्रयोगेन जीवेच्चंडार्कतारकं॥ कांतवचानकं चैव रसं
गंधकमेव च॥ मर्दयेच्च त्रिदंडेन यावद्भवति गोलेकं॥ निंबकल्पः॥ ॥ पिबुमुंदोदरे स्थाप्य वर्षमे
कं तु साधकः॥ षण्मासं नक्षयेत्॥ जीवेच्चंडार्कतारकं॥ त्रिदंडमर्दितं सूतं शाल्मलीवृक्षे स्थापये
त्॥ वर्षमेकप्रमाणेन तं नक्षयेत् पुनः॥ षण्मासं च प्रयोगेन जीवेच्चंडार्कतारकं॥ पुनरन्य
प्रवस्थाभिः भस्मभूतविधि - - देवदाली रसं मर्दय रसगंधकमेव च॥ पाचयेत् पुटपाकेन भस्म

का.चं.
२५

प्रवातिसूतकं॥ भक्षयेत्तद्वृत्तपत्रेण माघैकमासमेवच॥ पक्षमेकप्रमाणेन कुक्षिकुष्ठादिमाध
के॥ एवं प्रयोगेन भक्षयेत् भक्षयेत्पलदश॥ वल्ली पलितनिर्मुक्तो महावलपराक्रमः॥ सुव
र्णदृष्टिर्मेधावी जीवेद्वर्षशतद्वयं॥ त्रिगुणं भक्षयेत्प्राज्ञो न स्मृतविधौ सह॥ पंचवर्षशतान्ये
व जीवेच्च साधकेश्वरि॥ इतिलद्युतकं॥ ॥ तुंसः सः स्वावयश्च मृतं स्वावय तुं महो हंसः
साहा कुरु कुरु सो मेव सरसः॥ शाल्मली हृदयमंत्रः॥ ॥ पुनरन्यप्रवक्ष्यामि महालेख्ये यथा
विधि॥ निशाचरहतं तृतं धात्रीफलहतं तीक्ष्णं॥ त्रिफलामधुसर्पिर्मयं योलिहंतो जरा मरः
॥ गंधकं पारदं चैव तीक्ष्णं च कांतिमेव च॥ समधातौ समं धातं पलाशबीजमात्रयोः॥ त्रिषोष

रामः
२५

कै३

धातुयंजानी शिलाजितत्रिफलासह॥ एतानि समभागानि श्रुक् धात्री च मर्दयेत्॥ तंडुलीय रसंत
स्त्रा त्रिफलासह मर्दयेत्॥ खदिरकाथसंयुक्तां शिखिपित्रसमं चितम्॥ मर्दयेत्तु विधानेन श्रुक्
स्यतु रसैः सह॥ त्रिफलारसक्रातं च कांति संप्रस्थापयेत्॥ गोजिह्वा त्रिफलायाश्च वाह्यलेपानि
कारयेत्॥ तं वाह्यमृत्तिकालेपं मृत्प्रयसां देष्टव्यं॥ पुटयोगेन भूमौ तु निखने ज्ञानुमात्रके॥
श्रुक् दृष्ट्वा तदा तथैव मृत्तिकालेपयोगे॥ नित्यानि गंधधूपानि सवत्सरं कर्मेव च॥ पूजां कृत्वा तु
उद्धृत्य पूजयेद्देववाह्याणाम्॥ मधुसर्पिः समा युक्तं भक्षयेत्तमहारसं॥ श्रुनेदिने सुनक्षत्रे शु
भचतुर्वरावले॥ अथ मे सप्तमे चैव कुक्ष्यविनाशनं॥ सर्वव्याधिविनिर्मुक्तो कंकुमात्रमहा

का. व.
२६

रसासप्तके सप्तमे चैव त्वेवरी नवतावया ॥ नात्युत्पत्तेन सिद्ध्यति इदं चैव रसायणं ॥ न कान्तेन वि
नाहतं न सृतं कांतिवर्जितं ॥ न संक्रमति देहेन गृहपि उमिर्वा प्रसि ॥ ३ ॥ इति महारसायणविधिः
समाप्तः ॥ ॥ ॐ नमो रसेन्द्राय ॥ धर्मकीर्तिसमाश्रित्य कथ्यते रससंग्रहः ॥ विना दुष्यं न सिद्ध्यति
तस्माद्दुष्यनिरूपणं ॥ जयति रसवरेन्दुः कुष्ठपुष्पादि रोगजुतः ॥ पुरुषति स मन्त्रायेय यदस्ति नरा
णां च वली पलितं विनश्यति ॥ दीर्घायुर्देदाति च रसवत्तदविद्यंति स्वे च रत्नं ददाति च ॥ यदाश्र
यादशंकर्म रसयेन वशीकृतं ॥ हन्यान्नस्य जरा मृत्यु दारिद्र्यमृत्युमेव च ॥ त्वेदनादर्शनामूर्च्छा
मुत्थाय पापनरो धनम् ॥ नियमादीपनश्चैव गगनशसप्रमाणतः ॥ मथनाचारणविधानं डाव

रामः
२६

लं च तथा यशः ॥ गर्भदूतकघारात् जारणं रजनस्य तु ॥ मारणं क्रमणं चैव एवमष्टादशक्रमात् ॥
न स्वेदतो नाग्निसिद्धि रसवत्तद्विधानं ॥ मुक्तिर्नेद एव त्वेदोऽश्रुकर्म प्रवक्ष्यते ॥ त्वेदचरणवि
धानं जारणमारणत्रयो ॥ जारणमारणं चैव विज्ञेयाश्रुकर्म च ॥ न स्वेदात्तीव्रतां गति न रक्तो र
जयेत्यरं ॥ न जारितो न वेदायी न योगं क्रमतेऽपि च ॥ एभिः कर्मभिः सांख्य समीका सुवशीकृतम् ॥
हन्यान्नस्य जरा मृत्यु दारिद्र्यदुःखनाशनम् ॥ साधयेन्न त्रयत्रायां सद्यो घणक्रमेण च ॥ संस्ते
दनाशयोगेन तत्क्षणं वेदातिमृतकं ॥ धूमेषु निश्चिते चैव मज्जकलूत एव च ॥ कपनि कु
प्रकं चैव रसस्य पंचधा गतिः ॥ त्वेदनवक्ष्यते यत्र भृङ्गसंकरसिद्धिदं ॥ पाठापुनर्नवा चैव लो

का.ब.
२७

गलीयविचिचका॥ देवदाल्यातकापंच ओषधी इत्यथोचिता॥ सिन्धुसिंधुत्रिकदुकं स्थाल्यांदो
लाग्निनापचेत्॥ पुनः पुटेतुमृतत्वं जारणाचक्रमुच्यते॥ महिषीदुग्धपालच कारणवीजपूर
कं॥ जर्वीराम्बचेतसस्य बृहत्पयवचिचका॥ सिन्धुसिंधुवतुल्यस्य पत्राणि पक्कयानिच॥ सोरा
बृहयकामीस सिंधयोऽग्रालयोः॥ चिन्हादशमित्याहुर्मदिगारमुच्यते॥ शुभ्रकचूष
भावेनां वदुवारपुनः पुनः॥ सुमप्रलोहस्त्वत्तु सिन्धुनासाहतपुनः॥ मृतकचाचक्रं मध्ये या
वद्ववतिगोतकं॥ हेमक्रियासुहमानि तारक्रियासुतादयः॥ मृषाहृत्वाचक्रामेष्वेदचक्रपादां
समर्हयेत्॥ कास्यद्विगुणत्रिगुणेषु यथासंकेतवारण॥ जारणाश्च प्रवक्ष्यामि रसगामस्यवरि

रामः
२७

तासिंधुविडाद्वितमेभिर्जारणांचेतिकारयेत्॥ स्वदेदशान्नसंयोगे क्षणं वध्नातिमृतकं॥ परिण
म्यति॥ अथान्नं व्याख्यास्यामः॥ रसान्नगोतकं यन्तु गोस्रनाकारमूषके॥ अथोद्विहिदत्वेन
हंजासिक्तात्पूरयेत्॥ अथोद्विहिदत्वेन नाजास्येत्॥ रसोपरिस्तोकं त्रिकं च पुरास्त्रसिंधुद्वययेत्
। एवंतुविदिनेजीर्णं यासनेजारणादिकं॥ जीर्णस्यलक्षणवीणि चतुर्थं मृत्पिंडमृतकं॥
अथवध्वैकासविधिः॥ टंकणं देहतस्यानु दिव्योषधयोगेन संस्पर्शं भवते मुत्वं॥ तत्क्षणां व
ध्यते रसं एवं शुभ्रक रसं चैव पूर्वोक्तेषु चक्रमस्तु॥ इतिजारणं॥ अथदावणम्॥ हिंवाष्ट
टंकणं सस्य त्रिभिः संयुक्तमेवच॥ विडश्च जारणां श्रेष्ठं रसाश्लेषमद्विद्ये॥ अथव्याख्या

का. च.
२८

सामगाहिंयुटं कणसद्याश्च त्रयोपकागोमूत्रके। पंचलवणसंयुक्तं इति विदुः श्रेष्ठको भवे
त्॥ अनेनेवा त्रयोहं मंतुरजतताम्रतीक्ष्णं॥ जीर्णोरसो रससंयुक्तं तत्तरणि विडालिकाक्ष
यंत्राणि पृथ्वी तस्य मूढे च चलित्वं प्रतिगोरु गुप्ताप्रकाशितं॥ ॥ अनेकार्थः॥ अस्तेन सदा
डिमानां मार्जवीरसमन्वितं॥ एवं कृत्वा त्वत्तु गर्भं दावणां च विदुः प्रोक्तं॥ वीजपूरसेनापि र
सवद्वज्रावयेत्॥ तदा तु घस ग्रामानि गर्भे भवति तत्क्षणं॥ शतपुटितं जलचूर्णं रविरस
पीतं भवति॥ इदमनं विदं दद्यात्सर्वसत्त्वं तल्लभवेत्॥ ॥ अथ व्याख्यास्यामः॥ अर्कक्षीरि
णां शंखं च चूर्णं पुटितं समं॥ इदमेकं विदुः श्रेष्ठं रसजाराणामुत्तमं॥ गुडनामेति प्रसम्यगा

रामः
२८

लितं गो जलेन तु पीतं गंधकजावातु यद्द्वारं साधितं भवेत्॥ ॥ अथ व्याख्यास्यामः॥ मूलकच
पुटदश्च प्रसम्यगोमूत्रगालितं॥ गंधकं तेन भावयेत् क्षातैर्कतु पुनः पुनः॥ इत्थमुक्तं विदुः श्रेष्ठः
गंधकस्य मुखरसः॥ अथ वा विजोदकप्रस्य गालितं च गोमूत्रके। भावनानेकयुक्ता तु इति य
रमविदुः उच्यते॥ लवणाक्षरोपरसे मूत्रागोमूत्रगालितम्। उक्ता मजारीणी मेघिः कुरुत्तमानु
याचयेत्॥ समुद्रसैधवानां च विडुः गोमातिसौवर्चलं॥ जवक्षारसौवर्जकानां च टंको च सह
संयुतो॥ मेक्षकपाशासक्षारैश्च तिलक्षारैश्च यामार्गयोः॥ अस्वकं वज्रकाक्षं अर्कक्षार
एराउयोः॥ उन्मत्तश्च कृष्णा एव गोमूत्रेण तु गालयेत्॥ इदमेव विदुः श्रेष्ठं सर्वलोहादिदाव

का.व.
२२

येत॥ हौहसिदाणिमजिष्ठा पतंगेरक्तचंदनं कुसुमं कुंदुमं चैव हंसपादं तथा समं ॥ टंकणं
चैव माक्षिकं शंखं च श्वेतकावयो ॥ तालकं पुतिवायेन देयति वृट् जीवयो ॥ निर्मलं भवते
तारं यशोधनमनुत्तमम् ॥ निवृट् वंगं भ्रमस्य सप्तमे कर्ष्योऽङ्गं गुणं च देवि कुक्षितमेव
कूटाधिकशतवधकम् ॥ निवहेति तारस्य च मृतवंगस्य मेव च ॥ श्वेतोऽन्नको समं सत्त्वं गृही
यात्तं निवाहयेत् ॥ यावज्जाशवशेषं तु एव तु सप्तवारके ॥ षोडशातुमिन्नसंख्या त्यादाशेन च
जातिं ॥ शतवधं पूर्ववत्प्रातः ज्ञात्वा तु बीजमेलनं ॥ इति ॥ ॥ रंजकं तु प्रवक्ष्यामि श्वेतपीत
द्विविधं तथा ॥ सारणं कारणं बद्धये गोमहिषाजमं पुरे ॥ गोधाशशकावसा जातियथा ला

रामः
२२

नेरक्तपीतगणानि च ॥ निर्यासं समं तैलेन परिपक्वं भवेत्तु सा ॥ सारणार्थप्रयोगं च साधयेद्
सकर्मणि ॥ हरदंती बीजसमं तैलाहं श्रुति साधिते ॥ एव पुतिसारस्तु न वतिसारणकर्मणि
हरचंपारदं दंती समं कस्य च बीजानि ॥ बीजेति हरिबीजानि तारबीजानि मेव हि ॥ समेति स
मभागानि ताभ्यामेकं नागभागैकं ॥ श्रुत्योऽश्रुतिप्रदं ज्ञातं तैलेन सार्द्धं च कुरु ॥ कस्य पुष्पाणि
सदृशः दशमूषास्थापयेत् ॥ हेमबीजस्तु भागैकं आवर्त्रोपि निषेवयेत् ॥ समस्तां नूतनाया
एव विधे च मर्दयेत् ॥ सत्त्वपातनं वक्ष्यते ॥ ॥ गुगलं शलिपिष्टं तु कृष्णातु मृत्त्रिका सह ॥
कवलं समवृणुत् ॥ गृहीत्वा क्षीरकाथिता ॥ पाककाले चात्र कंदवा चालितं मिश्रितं कुरु ॥

का.च.
३०

पिंडीवद्धाकृतातेन सप्रादेनिषिताधयेत् ॥ खदिगंगारश्चमोच श्रुत्रसत्वंतुपतितं ॥ ॥ अ
पस्योगं ॥ ॥ सप्राहं च दशाहं वा श्रुत्रं त्रुणं तु मेलयेत् । च वत्सवसयिउमध्यात्रु दिनाप्रंधामि
तंकुरु ॥ मृदुशीशकसत्वं च सततं पततिचाचकं ॥ माक्षिकसत्वं ॥ ॥ क्षौद्रं गंधर्वतैलेन
सद्यतं तु मन्निनवांगे ॥ ग्रामावा दद्यात्तु नृषोवा त्रीभा वितं वटी तथा ॥ कदलीरससंयुक्तं ना
वनामाक्षिकस्य च ॥ कुर्यान्मूषाप्रतप्रायां शिपेन्नुमाक्षिकं तथा ॥ सत्त्वां नागेंद्रतुल्यं च एतन्मृद
यं तथा ॥ सवधैश्चानगभातु माक्षिकं सत्वं सवहि ॥ डाजो - डेति विख्यातं गंधर्वं ति एरावयो ॥
वातवती लक्षणा ज्ञेया वदेति कुमारी गंधकं च ॥ वागहकांतां तावूल पत्रकां स्यावलेपयेत्

रामः
३०

श्रुनेनैव प्रयोगेन त्रिसंधोतैव योगवत् । षट्परिमातुसत्वं च पतितिसारमेकवत् ॥ ॥ अथाप
रयोगः ॥ कंकुष्टं कण्ठ्या च त्रीदुधेन तु मर्दयेत् ॥ क्षिप्रं पतति मूषाश्च प्रतप्रापरिवातकं ॥
सकटत्वस्य स्यात्तु महिषी कर्मिलस्य च ॥ कटाव्यकर्णतुमलं गुजसप्रपीययेत् ॥ पुलेपितं
मूषायां तु मृदुस्य प्रतिसिध्यते ॥ कंकुष्टं कण्ठ्या च त्रिधा मृदावरां ॥ त्रीरपि वज्रीक्षीरेण
भावितमेरुतैलकं ॥ केशसहितं धुमेन पतति ताप्यसत्त्वयो ॥ ताप्यचूर्णं रसस्य च मनचंबल
त्वनावत् ॥ रसबंधोमतोर्वधो किंवापीति नूतले ॥ ॥ पाठांतरे ॥ आरनीलेन लोहं कदुभाके
न तु त्वेदं ॥ दूतमधुना सहमर्धं पावितस्या त्रीरपि वजुकं ॥ तारयो भावितं कृत्वा दूतस्य म

का. व.
३१

धुनासह ॥ गृहधूमकंदलाव धमेतुतस्य सत्वं च । पतितं भवति हेमक मेकी कृत्वा तु मेवादि ॥ शु
ष्टाशेन धरित्वा तु सत्त्वस्य मेलकं कुरु ॥ सूतमिति नायरासी कसत्त्वपातनं विधिः ॥ तालकसत्त्व
विधिः ॥ ॥ रसतालं समं कृत्वा कृष्णाश्चैव मर्दयेत् ॥ हंडिकां त्यापयेत्तत्र ताम्रपात्रे दद्यात्
त ॥ शक्तिकाष्ठं मर्दयेत्तत्र प्रहरद्वयमेव हि ॥ पश्चात्तु शीतलं कृत्वा तालसत्त्वविधीयते ॥ एवं
तु विधियोगात् कंकुष्ठं ससत्त्वयोः ॥ गंधकलोहपात्रेण सत्त्वपातनं कर्तव्यं ॥ हरितालसत्त्व
विधिः ॥ ॥ इति श्री रससागरे चंडीमहेश्वरसंवादे रसपातनविधिः ॥ ॥ लोहानां माशणं वक्ष्ये
श्रुतिवर्गं यथा क्रमात् ॥ तालेन वंगंदरदेन तीक्ष्णं नागेन निष्कं शिलाया वनागं ॥ गंधेन कांस्प्यं

रामः
३१

तेनैव भुत्वं तारं वमासी करसेन हृत्वा ॥ इति माशणं श्रुतिवर्गः ॥ ॥ हरपंगुरुजोत्तमरसी कृतं
मृष्टपरिप्लुतं पीतगंधस्यैव यद्गुणं ॥ एवं त्रिमाशितं जारितमेव भवति चंडार्कवेधी महारसः ॥ टी
का ॥ हरेति पारदं पन्नगेति नागं गरुडेति हेमवीजं समेति समं नागानि गृह्य समरसी क्रियते ॥
तेलाशया मृदाग्निना ॥ सारकां त्यापात्रेण च तैलेन हि क्षार्यतां ॥ चारयति घोवत्सावशिष्टं त्रिगु
णं जारयेत् ॥ पूर्वोक्तमाशणविधिः ॥ ॥ चंडार्कवेधी महारसः ॥ ॥ त्रिनेत्रो गरुडारूढो मृदुकांत
श्च सत्त्वः ॥ गंधकसमासत्त्वंगं च यो न्यालक्षं वंगम्यते ॥ टीका ॥ त्रिनेत्रेति रसं गरुडेति हेम
वीजं मृदुकांतं मृदुःसीसकं ॥ कांताकांतिपात्रेण एताद्वितौ करिष्यध्यानिस्त्वदोपरस्त्री पुष्पेना

का. नः
३२

वितगंधकमाक्षिकयाशूर्णं॥ प्रतिवापदेयंधारयेत्॥ यावदशावशिष्टं त्रिगुणं जायेत पूर्वोक्त
भारणविधिः॥ तं मारयेत्त्रिवारं तु भुत्वविधिकं धातुशोधनं वक्ष्ये बांधककरं च॥ एरंडं मुरली
नैलेन डावयित्वा मृदापिता॥ धतूरकरसेनिषक्तायां ततश्चुगकीरेण दिनमेकं॥ मृदुत्वे दंत
तः कुर्यात्॥ अथ नर्मा॥ राश्रासतु मध्यातु मिश्रेण सप्रवारं भावयेत्॥ ॥ इति गंधकभुद्धिः॥ ॥ द
रदंगोपि त्रेन पक्वतैलं महिषीतकेण दोला॥ त्वेदो दिनत्रयं ततः॥ पोटलिकाया वीजघूरके
निक्षिप्य मंदाग्निना पवेत्॥ वारत्रयं च यथा तद्विधिपि त्रेन पलाशरसेन च॥ इति दरदभुद्धिः
॥ ॥ शिलाया गोपि त्रेन वीजघूरकपक्वच वदुशः॥ विनीतकरसेण पि मिश्रेण तापयित्वा॥ इति

रामः
३२

मनःशिलाभुद्धिः॥ ॥ हरितालंधात्रीरसेन परिस्नृतं अर्कपत्रं मृदुलिप्तं पुटत्रयं पुटपाकत्रयं कु
र्यात्॥ अथोदुषोभुद्धिः॥ भावनां कृत्वा वत्समूत्रेण॥ येष यित्वा च तां वूलपत्ररसभावना पुनः पुट
पाकं च तद्वत्॥ कृष्णोदरसेनापि दोलिकायां च वद्धा तण्डुलनेदं कृत्वा पक्वद्वदुशः॥ इति तालः॥
॥ माक्षिकं आरनालेन गवां मूत्रेण अजामूत्रेण तु पुनः॥ कमशः क्वाथयेत्॥ कुलत्थेन आरनाले
दो च कसौजीरसभावयित्वा राजकोशातकीरसेन कृष्णाङ्गणयारिरसेन पाचयेत्॥ इति कांस्य
भुद्धिः॥ ॥ तण्डुलतोयं कृत्वा च एरंडतैलेन पाचयेत्॥ गेरिकभुद्धिः॥ ॥ इति काकचंडेश्वरीमते
सर्वं॥ ॥ वषोक्तिरघादीनां च वक्ष्ये पाचयित्वा गमः॥ वृक्षानां पुटपक्वच कनीयसश्च त्रिगुणकं॥

का. च.
३३

कल्किमादायतारं तारमादायकांचनं ॥ टीका ॥ पामितिपारदं हिमिति हिंयुलं तामिति ताद्यं ॥
माक्षीकांगमेतिगंधकं । मरुतिमनःशिला क्रमदृष्ट्या तु गृह्यते बुद्धिरिति बीजप्रकरसेन
मद्यनवेत् । जंबीरकरसेनवाकनीयसेतुश्रुद्धराः दुसक्तपत्रकृत्वा कल्केन लेप्यपुटेन चूर्णं
स्यात्ततः ॥ मृदुचूर्णसमरगोद्यतेन मोदकं तारस्य त्रिगुणं निबद्धेत् तारमादायकांचनम् ॥
निर्वाहिणकालेन तारदशांशेन हेमबीजं दातव्यं ज्ञात्वामेलकं ॥ श्रुत्वमपि पक्वतेन समं स
मं निविहेत् ॥ श्रुत्वचूर्णगोद्यतेन मोदितंदुकर्षचतुष्टयां तारसमेति निरुद्धं भवति ॥ तद्
द्वेन कल्याणकं श्रुत्वमिति पक्वमिति पूर्वोक्तकल्केन पुटितं भवति ॥ श्रुत्वचूर्णं गोद्यतेन मो

रामः
३३

दितं तच्चूर्णं हिमेन दद्यात् । त्रिपलं त्रिपलं च द्यात्वा कटिप्रमाणं बाहयेत् ॥ वर्णोत्कर्षचतुष्टयं भ
वति ॥ अथवा त्रिगुणं निर्वाहयेत् तदेव मृताश्रुत्पूर्वोक्तचूर्णं कृतं देन समं गोद्यतेन मोदितं
तद्द्वेन कल्याणकं ॥ ॥ टीका ॥ रसभाग १ तालकभाग १ एकत्र मर्दितपेटे कैरसमाठिदिन ३
पश्चात्तु गोलककृत्वा हंडिकामध्ये स्थाप्य उपरिश्रुवजेव दुपि उदत्ता पुनः । सरावस्थित्वा बालुक
याभ्ररित्वा उपरिश्रुवो मुखलिप्तं उर्द्ध्वरेण नीरदत्ता पुनः सरावमुडिकाश्रुधीश्रुपि प्रज्वाल
येत् ॥ अहर् ३ त्वागशीतलं ग्राह्यं उपरान्तिकां स्थपानं ततः ॥ कृत्वततः संधोषस्थाने दातव्यं रती
४ ॥ ॥ इति रससारोत्तरे दत्ताधिकारः ॥ ॥ पाराभाग १ हिंयुलभाग २ त्वर्गमाषीभाग ३ गंधक

का.बं.
३४

भाग ४ मनःशिलाभाग ५ धनूरकरसेमईयेत लाक्षारसेनकदुतोरईरसेनयावहिनत्रयंभुत्त
भुद्धभाग १५ कटकवेदीपत्रकुय्यन्निनलेपयेत् । पुनःकिंचिद्भुद्धकदन्तामईयेत् । पादांशेन
नीलकाचदेयं ॥ टकादेयंभुद्धभुत्तभाग ३ भुद्धतारभाग १ तन्त्रार्थार्थं मूसिफिरवित्वा
गशीतलं पश्यत ॥ एवंविधित्रिवारं समनिर्वहयेत् ॥ एकाशमृषायां यावता रावशिष्टानि
बाहरिनिकालेतारदशांशेन आदिवीजं दातव्यं तारतारकरणविधिः ॥ ॥ रजोष्टकलिका
स्यात् भुद्धभुत्तममन्त्रितम् ॥ सर्वेधातुमारणम् ॥ ॥ वृटपादांशेन मिलितं दशवर्णिकासा
त् ॥ हेमतारकुष्मांडरसेन श्रृङ्गक्षीरेण पेययेत् । लेपयेद्द्वयपत्राणि पुटेन म्रियते ॥ अत्र

रामः
३८

व.मुंडीभेदरसं वैव शिलायां पेययेनतु । लेपयेन्नागपत्राणि पुटं शयसम्रियेत ॥ ताष्टकं
गंधकं वैव श्रृङ्गक्षीरेण पेययेत् । लेपयेत्भुत्तपत्राणि म्रियतेताम्रमुत्रमं ॥ ताष्टगंध
कदरदं श्रृङ्गक्षीरेण पीषयेत् ॥ लेपयेन्नागपत्राणि त्रिपुटं जायते वलं ॥ ताष्टवस्तवसा
दर काचनीकाथमईयेत् ॥ लेपयेद्द्वयपत्राणि त्रिपुटं म्रियते क्षणतः ॥ चंदुचंदकलापे
न रविभागं रविर्यथा ॥ कनकस्य द्वयोर्भागं चंद्रार्कहेमतारयोः ॥ दूरदं गंधकं ताष्ट शिला
यारसं युनः ॥ रसकस्य द्वयोर्भागं त्वत्वेरुत्वात्तु मईयेत् ॥ त्रिदिनं काचमध्यात् रविश
शिलेपितं दलं ॥ मंदानलेन पक्वतु भुत्तनकत्कभवेत् ॥ नोजनेवर्तिकां तात्तु येवापि

का. वं.
३५

नतदुन्धिताः॥ पृथग्विन्नयेन क्रियासमुक्तिरसायणं। शुक्तिमुक्तिं न जानाति पापिष्ठा
मोहितातनौ॥ लोहानां शोधनं वक्ष्ये सर्वदोषविनाशनं॥ येन शोधितमात्रेण निर्मलितं
प्रजायते॥ गादी छत्रोपतंगीया सीढचदुर्मेलकः॥ शुभ्रं सर्वलोहानि षड्विधैः प्रण
श्यति॥ अथ शुभ्रं नृमिसेत्रधानं चैव प्रदोहति॥ तथा शुभ्रं लोहं च द्वयश्चैव प्रकाश
येत॥ पृथमलोहशुद्धं सेत्रं चैव द्वितीयकं। तृतीयं रसवेधं च द्वयश्चैव प्रकाश
दिवी जोत्रं कुर्व्यात् मध्यं च रसवेधकं॥ अथ रसवेधकं॥ अत्र मेलापकं चैव योजानाति
सवर्तिकः॥ हरगौरी मेलापकं दृष्ट्वा पापं प्रणश्यति॥ पुण्यहीनानपश्यति इति पारद

रामः
३५

मेलनं॥ ॥ किं जैतुरगैः स्त्रीभिः पृथिव्या धनसंचयैः॥ तदापि नोगमिच्छति सत्शरीरम
वस्यति॥ मानुषजन्मसंघातं सर्वजंतुषु दुर्लभं॥ आत्मानं मोक्षितं ते च येन साध्यं तदपारं
गुरुदेवसंज्ञैव दूषयति दुरात्मना। पतिताने रके घोरे न तेषां पुनरागमः॥ गगने राक्षस
त्वात् सतप्य च तथा प्रवेत्॥ अथ कपरीयाः॥ ॥ श्वेतं पीतं तथा रक्तं कृष्णं च तथा परं॥ ए
कैकस्य तु रागस्य द्विगुणं चैव कल्पयेत्॥ जानाति साधकानां तु शुभ्रं कतु चतुर्विधं॥ श्वे
ता च वाह्येण ज्ञेया रक्तवर्णाश्चक्षुर्विद्याः॥ पीता वैश्याः समाख्याताः कृष्णशूद्रमुदाहृतं॥ ए
कैकस्य च वर्णस्य जातिश्चैव चतुर्विधा॥ पिनाकी दुर्दुरीवजी रसेन च चतुर्थकं॥ परीक्षायां

का.च.
३६

प्रकुर्वीत तदा कर्म समाप्तेन ॥ एकक्षेत्री कृतायासं जलमध्ये निधापयेत् ॥ अहोरात्रिततः
स्थाप्य पुनरुद्धृत्य शोषयेत् ॥ क्षीरमथेतु संस्थाप्य पचयेत् मृदुवज्जिना ॥ तावच्च पाचयेत्
प्राज्ञो यावत् क्षीरमुच्यते ॥ अंधमूषाततः स्थाप्य धामयेत् पुनः पुनः ॥ मूषायासां उले
यासं क्षीरमथेतु चाप्रसि ॥ परीक्षा कारयेत्तत्र अन्नकल्पमहात्मनः ॥ स्फुटयेत्तटाशये
त्स्वाप्तं वज्रजायते ॥ रसेद्दीवविज्ञानीया इमं कर्मणि चोत्तमं ॥ संकोधवर्द्धने चापि पि
नाकीमिति विद्यते ॥ तप्तं ददुःश्रेयते ददुःशिति निगद्यते ॥ वज्रं वज्रसमाकारं वज्री चरति
मुच्यते ॥ कृत्वोति दीर्घमायाति पिनाकीयं कर्मणि ॥ ददुःशो मूलमायाति ददुःशिस

रामः
३६

मपिद्यते ॥ वज्री वज्रकृता देवि वज्रदेहं तु जायते ॥ यथा नृचतथात्वात् चतुर्विधं व्यव
स्थितं ॥ ॥ इन्द्र उवाच ॥ आचार्येण प्रसंगेन यथा नृत्तिरुद्धिस्तथा ॥ वचयेद्द्वारुणं का
लं पुरुषादपुसादतः ॥ मुखेन उदकं सिध्य शीतोष्णं तत्र लक्षणं ॥ उष्मेन जीवितो देवि
शीतेन मरणमादिशेत् ॥ यथा शीतगतं वारिषण्मासा मृति जायते ॥ घनाशः सर्वलोके
षु भूणकर्म विगमने ॥ उद्यानं चलिते येन दुर्द्धवायुः प्रवर्तते ॥ एको मृतमथ दे
हलाति मरणं तेषां ॥ एवं विद्धे समुत्पन्ने काले च न वति कुवम् ॥ नृकृत्वा विगमो हे
येन मृत्युवशगताः ॥ इदं कृत्वा तु देवशि मानुषाः कालं यजि ॥ कदलीयत्र संस्था

का.च.
३७

यन्निष्कान्तं निधापयेत् ॥ रेतं पतति देवेश कदली पत्रचोपरि ॥ तं रेतं मधुना मिश्रं गन्धसर्वं
समन्वितम् ॥ नस्य दद्याद्द्वारोहे येन मृत्युवशांता ॥ फलकयित्वा वरारोहे दृष्टिकादयमोचरे
॥ पुनर्जीवेत देवेश योगतोयममदिरे ॥ यत्र देशे गता वायुः संघुटे नस्य दापयेत् ॥ मृत्युसंजीव
नो नाम लभेद्द्विप्रसादतः ॥ ब्रह्मविष्णुहरेश्चैव मृत्युसंजीवनीकृता ॥ एष मे देवि त्रैदेव
वयं कालमागतं ॥ परानिष्टे च लोनिष्ठे पापकर्मणि दुष्टिने ॥ विव्रतात्म्यप्रसूते शोभकथं
वीरवदिते ॥ करोति भक्तिं युक्तः श्रद्धातंभुद्भाषितं ॥ दद्यात्तु चोन्नमाविद्या शिष्टो मायावि
वर्जितः ॥ सामान्यं सर्वलोकस्य ॥ यामेच्छादनमेव च ॥ श्रवणेण लभेत्सिद्धिं ब्रह्मविद्यादिकं कुरु

शमः
३७

मात ॥ आचार्ये पूजिते देवि अथ विज्ञानुसारणं ॥ कथयामि वरारोहे कल्पश्रमरसुन्दरी ॥ येन
श्रमरमायाति योगिनश्च वरानने ॥ बीजस्य यच्च प्राणानि घृतमागच्छयन्नेवेत् ॥ मधुक्षिणमागे
न आलोच्यो विष्णुना सह ॥ नस्य दद्याद्द्वारोहे वामेन सुरसुन्दरि ॥ योग्यकृत्ति उवाकाले मासमे
कर्तुं नस्य कं ॥ वामे सिद्धिर्भवेन्नस्य कल्पेन सुरसुन्दरि ॥ मासद्वयं वरारोहे नस्य दद्याद्भुगोनिः
॥ उद्गारयति शास्त्राणि स्वयमेव कविर्भवेत् ॥ हृतिरोगमशेषेण योगविस्तसुरेश्वरि ॥ स प्रमा
सस्य संशोभे नस्य वैवर्तुयोगिनां ॥ श्रद्धायोगिनश्चैव तेन साक्षात्प्रवर्तते ॥ धरा माया प्रयोगेन
वामरत्नमवाप्नुयात् ॥ कुण्डगोलकसंयुक्तं - शक्तिमेव वरानने ॥ तेन समर्पयेद्यत्ना नस्य दद्या

का-
३८

हरानने॥ सप्तरात्रप्रयोगेन श्रमस्त्वं जायते क्वं॥ ॥ उन्नमोगणयतये॥ अथानः संप्रवृत्ता
मि कर्पूरकरणोन्नम॥ रंभायाः पुष्पसंघादं चाग्रगण्यं ददेत्॥ रंभायुष्मत्संघादं दंडमा
त्रंतुधारयेत्॥ तस्याश्रयोजयोदेवि विष्णुपाणिकमुन्नमम्॥ त्वन्नेणवेष्टितं कृत्वा दृढबंधेन
यंत्रितं॥ एतत्कर्म समाप्तेन कर्पूरकरणोन्नमं॥ चैत्रायातुप्रकुर्वीत यावदाचारुगोचरं॥ नीर
संयुतयदावृत्तं उन्नम्य पाणिकं प्रिये॥ स्वाशु कुर्याद्यदाशु कर्पूरणोन्नमं॥ अनाक्षरिण
प्रक्षाल्य पुनः स्वस्थेन धारितं॥ छायाशु कृततः कुर्याद्धारयेत्कर्पूरप्रोदके॥ कर्पूरं कुरु देवेशि
त्रैलोक्ये तनुर्नुत्तमम्॥ इतिकर्पूरकरणम्॥ ॥ परकुटूहलदेवि कर्पूरतैलमुन्नमम्॥ जाति

रामः
३८

पत्रिकायाश्च सर्जस्तेन पेषयेत्॥ तिलतैलेन देवेशि ककरागंतु कारयेत्॥ लोहदंडेन देवेशि
पाचयेत्तु विवक्षणाः॥ परिपक्वगर्ततैलं कर्पूरतत्रनिक्षिपेत्॥ कर्पूरतैलभागेन कर्पूरप्रोदके
धारयेत्॥ तत्रैलं देवतायोग्यं गंधर्वाणां समर्पयेत्॥ अदिकावेष्टयेत्तन्नामिन्नरिधरित्वा प्रहर
णां॥ एवं तु श्रुंती कोमा नवति त्वचाउवेष्टयेत्तैलवाटकी एकतम्यमध्ये त्वचां प्रक्षिप्य पुनः ह
णिकाश्रुंती पाली नरित्वा रोहिसि पूरयेत्तु धं द्वारे कर्पटं देयं॥ अथ वाटकी जुलिश्वातम्यो परिवा
टकी अलग्नधारयेत्॥ वाटकी उपरिधृत्वा तेन कर्पटं न आह्वय पुनः उपरिधृत्वा देयाटकी
उपरिभाषितम्॥ इतिकर्पूरतैलं॥ ॥ कर्पूरशीलये शिलाया पानी पेषेत कपडै क्लीयेतम्य

का. चं.
३२

वृत्तान्गुलीयात्रुश्लेवांमसिचगेनालिपरित्वाद्यारेकदलीपत्रदेयं॥केलेपत्रवेष्टयेत्॥पुनः क
पडोटीवेष्टयेत्लेपिगोसामध्येधमेत्॥तच्चूर्णगुलीयात्रुमध्यकपूर्वपानीयंदाययेत्वी
णकंनवतिशोभता॥पातालकेतुकीत्वासापेनकपडादेयं ह्वायेत्वारः७ अशोषिततलेह
तमाग्निप्रहराद्भूमितिपुनः॥उत्थाटितहत्वाइतिपहति॥सबहुतिषिलधारित्वापुनः॥अंडी
टंकणचीरीसिधाटंकणदेयापृथकपृथकधारयेत्॥एवंपलमध्यपलत्रयं३ रालमद
नफल२ अंडीचूलेउपरिचटाद्यतेतैलचउथाईअपरसिपेत्॥नषमूतलो३ हाडीमध्येनि
सिपेत्॥अवटावयेत्॥कूबुउलीअपरकार्यामध्येनिक्षिप्यएवमदनफलरालएकउवा

रामः
३२

लेयावत्उत्तारितंतस्यस्वांगशीतलेयाद्यनस्यभूतलीकाटिपीसेपुनःउसीमध्येसिपेत्कू
बुउली२पीसिपेत्॥अंडीत्वावषिधार्याटंक३ इला३चीटंक३ लोगतंकतीन जाइफल
एकत्रपेष्टयेत्॥सूक्ष्मचूर्णकृत्वाकर्पूरमासे२ एवत्तुपीसिपेत्हडिकामध्ये सुगंधवत्सु
एकलपत्रंणवामित्वाज्ञातव्याविदक्षणा॥इतिउत्तुगिलेपुष्पसेवतीटंकएकअथवासु
गंधवत्तुयदिदलितंउत्परेधारयेत्॥प्रहर४ मितितिनिपुनःतेपुष्पउतारीयेअपरदातव्यं
एववार२ नित्यकर्तव्यपुष्पधारितव्यउत्तारिदिन७ सिद्धंनवतिदलमिश्रोगंधकर्ममंडयित्वा
सूक्ष्मेनसर्वकृत्वातेनमध्येपृथमदलंधार्यंउत्तरेइतिधार्यातस्योत्तसुगंधपुष्पादातव्याःम

का.च.
४०

दं देयाः पुहरः पुनः अन्यं ॥ दशादेवविधिं दिनः पीठे कृषिकां धारयेत् ॥ नवादि सिद्धिनाथ
था ॥ इति यवादि करणं ॥ अथ कस्तूरीकरणं ॥ कृष्णगुरुजाती फलं कुंकुमकेसरं समभागं कृत्वा
पेषयेत् ॥ शिथुमूलरसेन सूक्ष्मवर्तयित्वा केतकी पत्रमालेपयेत् ॥ क्षणमेकं कस्तूरिका भवति
शुक्लकी गुठली पूर्णं पक्कं श्रवणेन भावना वदुःशः पुनः पुटितं कृत्वा पश्चात् इला रवी १ छेदुःशतज
३ जावत्री ४ कुङ्कुम जाइफलद्वै समभागं सूक्ष्मवर्तितं पुनः २ श्रवणेन मर्दनं कर्पूरीदकभाव
नादेयं कस्तूरिका भवति ॥ दलाई श्रुभं सर्वत्र गंधं गृहीत्वा दुब्येन समभागं मेलनं कृत्वा गुठली
दग्धं स एव मेलितं ॥ दुब्यं समततः ॥ पुनः एकत्र कृत्वा पोयस तैलेन मर्दयेत् ॥ कस्तूरिका भव

शमः
४०

ति ॥ एवं त्रिधं सुगंधिका भवति ॥ अन्यं ॥ श्रीफलं पुरातनं नरमशास्त्रं ॥ तस्य भावना सुगंधशालि
उदकभावा ३ बोकमूत्रे इदं पुहरः भावना ३ वनचरमूत्र गृहका उदके निक्षिप्य तस्योदके भा
वना ३ बाला उदके न भावना ३ सर्वकाष्ठसुगंध उदके न भावना ॥ ॥ अथ दुतिपातने भावना दे
या ॥ कुङ्कुमं चूरनं जा पत्रं उदके न भावना पृथक् पृथक् सुरमास्य उगं ठवर्धयित्वा ॥ इला
रवी जाइफलं पिंडे दत्वा कर्पूरं कुंकुमं भावना सुगंध तैलोयं सयचेत् ॥ पश्चात् पिंडे दत्वा केत
की पुष्पसुतं जल देयं कृत्वा द्यौर्मध्यादि दुतिर्भवति ॥ क्षायामध्ये तस्य भावना वारिकस्तूरि
का भवति ॥ शोभनं देलं ॥ ॥ नखपल ५ तैलेन तलीये धूम्रवर्णं कृत्वा पश्चात् शिला पीषयित्वा

का. चं.
४९

केलिमूलं श्रानयेत् उन्नमपुष्पात्सरावीरपाणीश्रवदाइये श्रुष्टाविशेषलीजीये उन्नमपुष्पा
लयेन सत्तुपानीयबुद्बुदे सारयेत् । इलाइची टंक ५ तजटंक ५ नागकेशर टंक ५ जाइफल
८५ बाहुबध्ना टंक ५ तेन उदकेन सह एक एक पृथक् पृथक् कपडे छानि भावना ७ देय
सिद्धिदलं भवति ॥ अंडी ५ आणिरुमदीया मिना दहयेत् ॥ ॥ अथ रोम उत्पाटयेत् ॥ वडी
मोहिसहधारकं देया पानीयक्षिपेत् ॥ तत उत्परेषोर कंधार्यते ॥ तत उत्परे अंडिका ५ सला
काचो निधार्या वारिचपणी देयः सूक्ष्मश्रुतिं जालयेत् ॥ तत्रांडी सतं कटोर के पतति सर्वासं ततं स्य दलम
ततं स्य दलमध्ये मर्दयेत् ॥ पुनः अंडी सूक्ष्मक एक पृथक् पृथक् कर्पटेन छानि भावना च दे

रामः
४९

या सिद्धिदलं भवति ॥ अंडीयां ५ श्रानये रोमं दीया मिना दहयेत् ॥ अथ रोम तत्पाटयेत् तावडी
मोहिसहधारकं देया पानीयक्षिपेत् ॥ तत उत्परेषोर कंधार्यते तत्रोत्परे अंडिका ५ सलाकाचो नि
धार्या वारिचकली देया अग्निसूक्ष्मं जालयेत् ॥ तत्रांडी सतं कटोर के पतति सर्वासं ततं स्य दलम
ध्ये मर्दयेत् ॥ ततः अंडी सूक्ष्मपीषयेत् ॥ तत्र मध्ये दातव्यं वं कुम्भी बीली भरितां बीजं दद्यात् ॥ सुगं
धि उन्नमं भवति ॥ ॥ इति श्रेष्ठ कतूरिका ॥ ॥ दधिवस्त्रेण निःपीड्य छायाभुक्तं तु कारयेत् ॥ पुनः
कतूरसेन र्मवितव्यं कृत्वा तु वारं लपुनः ॥ अलतारसेन भावना च श्रुष्टादशेन कुंकुमदत्त्वा कदुते
लभावेना ७ भव्यं भवति कुंकुमं ॥ सुरमा सप यत्र जप कदुते लप सह पीषयेत् छायाभुक्तं तु का

का. न.
४२

रयेत् ॥ केतकीदुतिपुटके मंडनिकाभावनादत्ता । एकैकं वीजं दत्त्वा कुंकुमं भवति ॥ कसूमे वीत्यु
गिरि दुग्धेन पीयालाक्षानाद्यनाथत्रिभागे वीजं दत्त्वा कुंकुमं भवति ॥ त्रिवर्षहरिडाक्षालये कि
नोपायेन होरिपुष्पसिन्धुज उत्तवाश्लक्ष्मिकातिकमध्वे जजे गंधमृयते ॥ पुनः दुग्धेन पीयश्चलदा
भावनायत्रिभागे वीजं दत्त्वा कुंकुमं भवति ॥ याश्च निवहरिडातां गृहीत्वा चाउचोउयेत् । सुगंधि
तैलस्थाप्य ॥ अथ उत्परे गंधम्रियते । अल्पं पचेत् पुनः ग्राह्यं सूक्ष्मं पीयश्च रंगलाक्षामुगंधपानी
मध्ये निक्षिप्य पुनः सजीटकानि मिषमात्रलाक्षारसमध्ये प्रक्षिप्य सुगंधद्वयं पुष्पादिवासये
त् ॥ कुंकुमं भवति ॥ ॥ तवाक्षीरभाग २ कसूमाभाग १ उन्नयोरपि पीष्येत् । एवं टंक २० निमा

रामः
४२

महिषदधिमधुवरदश्लेनयिसिमर्दितं कृत्वा अथवा अहोरात्रं पुनर्वटीदेयं ह्यायाभुक्तं तुका
रयेत् ॥ पुनः पीषयेत् । आमलीरसेन पीषयेत् । पुनः भुक्कांथ पुनः चाकी पीषयेत् ॥ तत्र मध्ये
पुष्पुलु तैला ॥ ॥ अथ कदु तैला ॥ छलीराक्काथं कदु तैलं समं क्षिप्य धारयेत् सृष्टिवीमध्ये ते
न तैलभावना ॥ प्रव्यं भवति कुंकुमं । हिंगुलविंशभागे न दत्त्वा पूर्वमथोदकेन पीयं मेलये
त् । पुनः भुक्कांथ पुनः तैलेन सह पीषयेत् । प्रव्यं मर्दयेत् । दलं आलोष्टु कुपिकांतरं प्ररे
त् । घर्मधारयेत् । तैल उत्परे धारयेत् ॥ रक्तश्रीवंतमहा सिद्धेशो मनः ॥ इति उन्नरदिशा त्रिभा
गे केसरं प्रधानं वायवेन भवति ॥ कुंकुमं ॥ कौस्तुभं तवाक्षीरं कर्पूरं वृणं कृत्वा पंचसहि

काचं
४३

तएकभागमालतीरसंदेयं । अस्त्रेनभावनां दद्यात् वटिकां कृत्वा । क्वायाशोषितं पुनः सूक्ष्मचू-
र्णितं कृत्वा वरदतैलेन पीयूषं पंचवत्वारिंशतशोभागः अतिसूक्ष्मं तु कारयेत् ॥ वीर्यं द्वादशमो-
भागं त्रिफलासह पीययेत् ॥ वत्वारिंशतिशतपंचमणतत्र प्रमाणतः कुपिकां प्ररयेत्
तत्र विशदिनं धर्मधारयेत् । कुंकुमं भवति शोभनं पंचमैवल प्रमाणं ॥ पाशटंक १० सुहा-
गाटक १० हिगुलटक १५ कूलमण एक तैल तुलमात्रं कर्तुरस रुकाथयेत् । तैलं कटुका-
व ॥ कुंकुमकरण ॥ ॥ गरुडैकैवावलवदुडिधोरपद्यालितं सुष्मावयेत् ॥ यावच्च भुक्कं भ-
वति तदा शिला पीययेत् ॥ केसूरसभाव आठ देय पीषितं कृत्वा पुनः अलतारसभावनादे

रामः
४३

यं मलमध्यं श्रुंङ्कारो मवर्जितं कृत्वा शिला पीययेत् ॥ कृत्वा मलमध्यं निचोदये मर्दये-
त् ॥ बार टंका देणा कटु तैल मध्ये निक्षिप्य दिन २ सूर्यपाकं कारयेत् न तैलेन सर्वदले म-
र्दयेत् ॥ मणप्रतिसेर १ वीज कुंकुमं भवति शोभनं ॥ सभालु पुष्पविदुयाहं कडेबी कालये-
त् ॥ एवं भाग ३ अलतानु भाग ३ रावत्रको भाग ३ ग्राह्यं चूर्णं कृत्वा मेलयेत् ॥ लाषयानी-
मर्दयेत् ॥ वासं देय सुगंधवस्तु कुंकुमं भवति ॥ इति सुगंधादि वस्तु ॥ ॥ वस्तु तं विलुप्त-
धस्तु माषी चूर्ण पलायकं । चत्वारोपिचुमदस्य द्वैरसस्य तु कारयेत् ॥ गुडगुग्गुलभुंठीनां
पलमेकैकदापयेत् ॥ श्वेतगुंजातु चूर्णीतु गंधर्ववीजचूर्णितम् ॥ माषपिष्टी योधसत्वं च

कान्वः
४४

एकित्वा तु यत्नतः पितुमदं वीजं चूर्णं मेकं कृत्वा तु मर्दयेत् ॥ हिंगुशुष्कान् ॥ अजाययमध्ये
मासमेकं च धारयेत् ॥ शुष्कान् नवतिमुरहं । तवावीरभाग ३ अषोडशरीभाग ३ दूधभाग १ उय
हिंगुशुष्कान् भाग १ कदुक राई पाणी भ्रावना देया तेन मर्दयेत् ॥ गुगलमलिता अत्र मध्ये म
र्दयेत् ॥ सरीरसं पत्रवापिरसेना लसनं रंधयेत् ॥ हिंगुदले देयं निर्गंधं नवति । लसुनं प्र
थमं दिवसे महिषी दुग्धं पल २ महागंधं तेल पल १ माषचूर्णं पल १ एव महिषाक
सुरभी तवावीर पल ४ गुग्गुलु पल ६ गूदे पल ६ राजिका पल ४ कदूर पल २ वीजं क्षये
त् ॥ तेलदुरं देयं तारये उदकं रंधये प्रथमं गुग्गुलेन सहा पंचमं शनवीजं कूटडीभरि

रामः
४४

तंगोयस्थानेन धारितं षडि रसुंद पक्षडा भवति ॥ चावस्तमेर एकवदुगादिवी स धारयेत्
चउ धालीनिपतु ॥ दुधेन पीययेत् ॥ गुग्गुलवीसं । तेलतलीये । निर्गंधं लसुनपरे निवोली
पल २ सर्वचूर्णं कृत्वा गुग्गुलु तत मर्दयेत् ॥ सोयं मर्हिका कृत्वा मुठ्ठाया पुनः चूर्णं सह
गंधहोत्र निष्ठाता ॥ गंधं कंचिउलं मात्रं तु पोटली वध्वात्वे दयेत् ॥ जेलायं त्रिदिनमेकं तु
अहोरात्र दूधनलामध्ये पानीये सह एवं गंधक मुच्यते अथवा द्यूतेन अथवा गंधेन हं
उिका उत्परे कर्पटं रंधयेत् ॥ उत्परे गंधं कार्यं उत्परे गले गलिपति ॥ दुग्धमध्ये भु
विर्भवति ॥ उत्तमा एवं भुद्वगंधं करसका एण कारयेत् ॥ ताम्रटेक ५ सुहजणा रसमध्ये

का. चं.
४५

तावीजलोपत्रवार ७ चूनाश्रुष्टावार ८ पलासश्रुतरकालिवार ९ आविलीनिंदूकारसवीज
मध्ये पत्रउकात्वीये पुनः उदकेन प्रक्षालयेत् पुनः गोक्षीर मध्ये उक्तात्वा ते पुनः १ पुनः
प्रक्षालयेत् । ताम्रममगंधकं दत्वा धारयेत् चूर्णं कृत्वा । आडकरसमहावलचूर्णं देयाः व
त्रेये श्रेष्ठानाशयति ॥ तस्य चूर्णं वलघ्ननवाकरगद्याणवउरोहगद्याणं १ प्रजातेन सयेत्
प्रमेहनाशयति । माहेति पुनः सहवलेन वातसकरगद्याणं १ वउरोहगंधजउगद्याणं १ प्र
जातेन सयेत् । दीर्घक्षयरोगनाशयति । पुनस्तस्य चूर्णं वलघ्न ४ शिलाजितुगउणाहिगुव
लवनपर्वप्रसयेत् ॥ शूलनाशयति । पुनस्तस्य चूर्णं वलघ्न ४ शिलाजितु १२ वक्त्रनागभंगर

रामः
४५

नी १ पुनिनसयेत् कुष्ठनाशयति ॥ शतिना सुत्रैरवरसः ॥ नौतनहंडिकामधोरसपलमे
कंक्षिपेत् । पुनः पुनरेगंधकं क्षिपेत् ॥ पलमेकं तु चूर्णयेत् । पलं भुङ्क्वा दुकी उपरि टंके
त । उपरि कर्पट मृत्तिकां लेष्ट्वा पलकं दत्वा तेन मर्दयेत् ॥ बुद्धकात्परे चटाय शनैः शनैः दी
पाग्निं ज्वालयेत् ॥ यावत् बुद्धकं शीतलं भवति तावद् बुद्धिना उताप्यते स्वांग शीतलं कृत्वा ततो
बुद्धी परिग्राहयेत् ॥ सूक्ष्मचूर्णं कृत्वा उपवासद्वयं त्रयमनंतरं ग्पात रोगेण रती ४ देयं वा
तपित्तश्लेष्मज्वरेनाशयति ॥ रसभाग १ गंधकभाग २ शूलभाग २ मारिवभाग २ विषभाग
१ चिरमठीभाग १ रोड्ढकापित्राभाग १ अर्कदुधेन मर्दयेत् । चनकमात्रवटिका काय्या

का.च.
४६

॥ एकैकवटिका देया सन्निपातञ्जरं नाशयति ॥ त्रिदोषञ्जरं नाशयति ॥ ॥ उँ कत्वपाप
अधिकस्य यमधिकस्य अधिकामृतसूर्यदेवता श्रीसूर्यो देवता कापुत्रराजा श्रीसुग्री
वराजा सुग्रीवका आताकारिके पुत्रजलवाले आकाशवारै मृतबले पिशाचवाले हलवा
ले छिडवाले विनवाले वकारुवाले शाकिनीवाले सतीसीताके वाहन अग
रुप दानरवाले वेहतरिकोठिरी बचले हो वेगवंत होइ बानुराजा सुग्रीवकी आग्याकु
रे जैनवलहिते अर्द्धवृक्षादि कूटिमरहिनुं फुट्वाहा ॥ ॥ आदित्यवारि दीवो धरणो क
न्याके हावावल मुडा सुपारीने वेश धरणो कोरा दीवो वार ७ मंत्र पठणा पीत अक्षतमृध

राम.
४६

उडुची.

वाश्वेतसर्षपा दीयमाही प्रतिष्ठाणी कन्या देवे जो यूँ सो कहै ॥ ॥ उँ श्रीं कीं डी वंदवद
वावा विनिममः स्वाहा ॥ गिउं एसे १ पिरहटीर सेनकावका केठोरा कपडोटी कटोरे देवे उ
परिबुटवजुमिटी की दीजे मनशिलटक ३ सीसनी निककटोरे कावके विवि विटो घाफ कर
णी गडो एहको पाहिनी के कपडे घाति आनि चारिल कडी होके अहि चारै घलो वदहि गिउं एसे
२ १ पिरहटी कसे १ कलरु सेर आधु विवि कपडे धरी ये यहु धूप धरी यहि प्रहर २ अथ
चउर सनिकले तो काम कीजे ॥ ॥ ते ससेर ५ घृतसेर अवाइ एकत्रसेर सात तेल मधे मेधी
कीटिकडी करि पावणी मली करि पकाउणी उपरांति सेर १ बोवे देणे सुबावणा उपरांति दही

का.चं-
४७

सेरश्रुटाइपकावणाद्युतहोइ॥ इतिद्युतकरणम्॥ ॥ सवाकुंकंपुलीमण१ वावलद्वधनाव
रोपीसरोद्युतसेरश्रुटाइपाइरलाइमईनीपांडहोइ॥ इतिघोडकरणं॥ ॥ निवोलीसेर१० ल
मुनसेर१० श्रुजोलीसेर१० दूधमाहिसधणीगूउदूधसेर५ हिंगसेर५ एकत्रकरिपीसरो
हिंगहोइ॥ इतिहिंदुकरणं॥ ॥ मजासेर५ रलसेर२ एकत्रकारिगालीयेनेलसेर१ नेवणीपा
णीउवालाणनिवोडिमजेवीविपावणे॥ माघीसेर१ लेणविचिपावणाभाडेभाइथिजाव
णामेणहोइ॥ मेणविधि॥ ॥ सुपारी७ सिंदूरकरिनीकीकरिपीसलीथोहरिदूधकायुठ२
धतूरेकेरसपुट१ श्रुवदूधपुट१ कठोरेकेसेकेरेणपुटासेर२ इंदुनिवावणाजितुपारी

रामः
४७

नहोइकोरीहाडीचडावणीजागलेगोलीकिलाइकहोइनोगोलीवांधणीषिरोलीधमाणएक
दिनदेघणीएकरात्रिघाणीकाइसोवइत्रीजीमुषिदीजइ॥ धंभनहोइ॥ ॥ वरबीसेर१ मशणटेक
७ रालटेक४ एकत्रकरिगालनेतुणसेर७ सेवणीसमरसहोइपावणीनिचोइवालारलावणम
इणहोइ॥ ॥ हरिनालटं१ पाराटं१ थोहरिकेदूधमाहिमईननादिन७ उपरांतिगोलीकरणी
॥ ॥ सेरघावपीपलीकाश्राटाटंक१० नीराविउरागोलीकरणीकउडेनेलमईनकरणपुनः
हाडीकोरीवीविपीपलिकाचूनादेणाहेठिउपरिपासिवीचिरमदेणपुनः उपरिठकणीदेणी
लेपुकरणजिउननिकलिइखडी२ श्रुमिजलावणीभातधमाणकलंकुहोइ॥ तावासुहागार

का.व.
४८

सदेगलावणा । तावातोला १ रसमासा १ देगलणा पुनः जागहोइ तावाजाग एक रूपा सुहागा देग
लणा तारंभवति ॥ मिंगरफट ३ तावाटक ३ लोहाटं ६ वइदेकै मगजनालि दुई धले यामिं गरफ दे
णा सुकावणा येसयेत् । तत्र मध्ये दातव्यं । एवं कृत्वा वीणी भरितं वीजं थातु । सुगंध उन्नमा भवति ॥
॥ इतिकस्तुरीकरणं ॥ ॥ मेण प्रधान तैल मध्ये गलयेत् पाणी मध्ये डालयेत् । तथा पडी भवति । पु
नः श्रृंगार जाउंचे अपितं तृतीयांसेन करणा तैलं देयं चतुर्थींसेन सुहजण जाउंचेयं पुनः पियं सदे
यं एवं दल श्रुटिका सह मर्दयित्वा पुनः धपयेगल भा ॥ सीर कंदा सीर मूले सीर मूले पुनः त्रवा
। श्रृंगार गवा मूत्रं तृतवंध स्यात् लक्षणं ॥ श्रृंगार मूषा करणी तुहे पकावणी पहर ४ मूसते कादि

रा.प.
४८

गईमकै मूत्र वीं विपकावणा दोलायं त्रिगंधक काते लुटेक ६ ४ हाडी रे तसेती भरणी लोहै की कणे
री विविध रणी विविध रूपा पावणा । तो गंधक काते लुचरावणा वइदा काते लुटेक २ चारणा फट ४
डी पावणी जलु वडू तनिकल इवै दैका । गंधक काते लु नो सारे दे देका टणा नउसा देर टंक ४ गंध
कसेर २ तैलं विधि निउनि कल इति डका टणा पुनः रोझका पिना विविध पाइ करि डो लायं त्रइ
कुच करी कासेर १० चडावणा पचावणा सिद्ध भवति ॥ गंधक नउसा देर देणा टंक ४ कटाइ कार
मसेर १० चडावणा वेरसेर एकसे उणे पुनः कुनाली पावणे सेर मध्ये टंक २ मिरच पीस करि
दल वी श्रुटिका करणे वेत तते कुनाली पाइ पकावणे मजा पावणी मिस्व हो ३ ॥ हेमा च गंध

का.च.
४२

कटकेणतायातुथं चंडाष्टवाण रसयुग्म गुण विमानं । ज्वीराजफलसत्त्वपुटेनसिद्धं
चूर्णीकृतं सविषमोक्तिकवल्लज रसं ॥ सिद्धोरसः हसितावलीढमानं सर्वांग सुंदर इति कथि
तं पदार्थः ॥ जीर्णज्विरासु विवेलक्षय मेहकाश पांड्यामभ्रम गुदोदर दोषहता ॥ इति सर्वा
ंग सुंदर रसः ॥ ॥ कृष्णासारमृगभृंगकं यथा सूक्ष्मचूर्णीकृतं हंडिकास्थितं । भावयेत्तुहिल
मोचिकारसे उद्धृतं समृद्धवर्द्धिदाहितं ॥ चंउश्वराख्यं प्रवदंति संतः ॥ दत्त्वा जलेनैव सबाध
करं प्रभातकाले ह्यरुणोदये वा श्वेतं ज्वरं शांतिमुपैति वीक्रः ॥ कुष्ठगंधकविषदोत्रिफला
पारदः समः । शृङ्गावुमर्दिता ह्येते सुप्रमाषवटीकृताः ॥ ज्वरं हन्त्यष्टत्रिंशामे ह्यष्ट

रामः
४२

का.च.
५०

हरकानिवा ॥ ॥ इति श्रीकाकचण्डेश्वरीमते समाप्तम् ॥ ॥ शुभमस्तु सदा ॥ ॥ शुभं ॥

रामः
५०

श्रीराष्ट्रिय अभिलेखालय
नेपाल

NATIONAL ARCHIVES
NEPAL

विषय: आयुर्वेद

पुस्तक नाम: काकचण्डेश्वरीमतम्

ल. सं. ते ११८

वि. सं. ७९

पत्र सं. ५०

आकार २२ $\frac{1}{2}$ x ८ $\frac{1}{2}$ स. मि.

Subject:

Manuscript-Name:

C. No.

S. No.

Folio. No

Size.

Short Title

Kakachandeshvarimata

NEPAL-GERMAN MANUSCRIPT PRESERVATION PROJECT
National Archives, Kathmandu, Nepal.

Manuscript No. 3 - 118

विषय नं. आयुर्वेद ७.१

Catalogue (बृहत् संक्षिप्त सूचिपत्रम्) vol. No.

TITLE:

Kakachandeshvarimata

No. of leaves:

50

Size in cms:

२२ $\frac{1}{2}$ x ८ $\frac{1}{2}$

Reel No.

B $\frac{163}{3}$

Date of filming:

13.12.71

Remarks:

paper, damaged.

समाप्त
END